

Lietuvos
Raudonasis
Kryžius

**UŽSIENIEČIŲ,
PERDUOTŲ
LIETUVAI PAGAL
DUBLINO III
REGLAMENTĄ,
SITUACIJA
LIETUVOJE**

2024 M. VASARIS

Lietuvos Raudonasis Kryžius yra nevyriausybinė organizacija, teikianti socialinę, humanitarinę ir teisinę pagalbą pabėgėliams, prieglobsčio prašytojams, asmenims be pilietybės ir kitiems migrantams nepriklausomai nuo jų teisinio statuso.

Laikydamasis pagrindinių Raudonojo Kryžiaus ir Raudonojo Pasmėnulio judėjimo principų, Lietuvos Raudonasis Kryžius stengiasi bet kuriomis aplinkybėmis apsaugoti žmogaus gyvybę, sveikatą ir orumą, palengvinti žmonių kančias, vadovaudamasis tik jų reikmėmis ir nedarydamas jokių išlygų pagal nacionalinius, rasinius, lyties, amžiaus ar klasinius požymius, pagal religinius ar politinius įsitikinimus, nedalyvauja politinio, religinio, rasinio, etninio, lytinio ar ideologinio pobūdžio polemikoje.

Šioje ataskaitoje apibendrinama iš skirtingų šaltinių surinkta informacija, susijusi su užsieniečiais, kurie 2023 m. buvo perduoti Lietuvai iš kitų Europos Sąjungos šalių remiantis Dublino III reglamentu, padėtimi.

Vertindami surinktus duomenis, Lietuvos Raudonojo Kryžiaus komanda remiasi savo dalykine kompetencija bei ilgamete patirtimi migracijos ir prieglobsčio srityje. Esame dėkingi partneriams ir kolegoms už papildomas įžvalgas.

Ši ataskaita yra skirta tik informacijai, ji nesukuria ir nesuteikia teisių, ja nenustatoma ir neprisiimama teisinių įsipareigojimų sprendžiant individualius atvejus. Cituojant ar platinant šią ataskaitą būtina nuoroda į informacijos šaltinį:

Lietuvos Raudonasis Kryžius. (2024 m. vasaris). *Užsieniečių, perduotų Lietuvai pagal Dublino III reglamentą, situacija Lietuvoje*

Višelio nuotrauka: Pixabay

<u>I. ĮŽANGA</u>	01
<u>II. APIE STEBĖSENĄ</u>	04
<u>III. STEBĖSENOS METU SURINKTŲ DUOMENŲ ANALIZĖ</u>	07
<u>IV. TEISMŲ PRAKTIKA DĖL JUDĖJIMO LAISVĖS RIBOJIMO</u>	15
<u>V. IŠVADOS</u>	25
<u>PRIEDAI</u>	28

I. IŽANGA

2021 m. į Lietuvą per Baltarusiją nereguliariu būdu atvyko daugiau nei 4 tūkstančiai prieglobsčio prašytojų. Lietuva nebuvo pasiruošusi tokiam staigiam prieglobsčio prašytojų skaičiaus išaugimui ir 2021 m. vasarą buvo susidurta su prieglobsčio prašytojų apgyvendinimo iššūkiais. Iš pradžių prieglobsčio prašytojai buvo apgyvendinami pasienio užkardose ir Valstybės sienos apsaugos tarnybos (toliau – VSAT) Užsieniečių registracijos centre (toliau – URC) pastatytuose palapinių miesteliuose, nebenaudojamose mokyklose ir kt. Rūdninkų poligone buvo pastatyta didžiausia palapinių stovykla, skirta vyrų apgyvendinimui. Artėjant rudenii ir šalant orams teko ieškoti ilgalaikių sprendimų ir šalia pasieniečių mokyklos Medininkuose buvo pastatytas konteinerinių namelių miestelis (Medininkų URC), o iš Kybartų pataisos namų pastato iškėlus nuteistuosius ten buvo įkurtas Kybartų URC ir perkelti vyrai iš Rūdninkų poligono. Taip pat papildomas konteinerinių namelių miestelis buvo pastatytas Pabradės URC bei Ruklos Pabėgėlių priėmimo centre (toliau – PPC), o Vilniuje įsteigtas naujas PPC filialas Naujininkuose. 2021 m. iki vėlyvo rudens visi prieglobsčio prašytojai jau buvo perkelti į ilgalaikes apgyvendinimo vietas. Vis dėlto, nepaisant trijų naujų apgyvendinimo centrų atsiradimo, vietos apgyvendinimui vis tiek smarkiai trūko, visi centrai buvo smarkiai perpildyti. Absoliuti dauguma prieglobsčio prašytojų buvo *de facto* sulaikyti ir visą laiką praleisdavo apgyvendinimo vietoje. Prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygos buvo vertintos ne tik Lietuvos Raudono Kryžiaus (toliau – LRK) stebėtojų, bet ir tarptautinių organizacijų, pavyzdžiui, Médecins Sans Frontières (Gydytojai be sienų) ir Amnesty International. Minėtų organizacijų vertinimu, apgyvendinimo sąlygos Kybartų ir Medininkų URC gali būti prilygintos kankinimams ir kitokiam žiauriam elgesiui [1]. Lietuvos Respublikos Seimo kontrolierė, įvertinusi sąlygas Kybartų URC, konstatavo, kad patikrinimų metu nustatytų aplinkybių visuma lemia, kad Kybartų URC užsieniečiams taikomų sąlygų visuma prilygsta pagal Konvenciją prieš kankinimą ir kitokį žiaurų, nežmonišką ar žeminantį elgesį ar baudimą draudžiamam nežmoniškam ar žeminančiam žmogaus orumą elgesiui [2]. Nors didžiausio dėmesio minėtose ataskaitose susilaukė Kybartų URC, kituose centruose prieglobsčio prašytojai ir kiti užsieniečiai taip pat gyveno itin sunkiomis sąlygomis [3]. Po beveik metus laiko trukusio *de facto* sulaikymo, 2022 m. vasarą didžiąjai daliai centruose likusių užsieniečių teismo sprendimais buvo paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas VSAT, netaikant judėjimo laisvės apribojimų. Didžioji dalis 2022 m. judėjimo laisvę atgavusių užsieniečių pasinaudojo galimybe ir išvyko iš Lietuvos į kitas Europos Sąjungos šalis. 2022 m. pabaigoje iš daugiau nei 4 tūkstančių užsieniečių centruose liko vos keli šimtai [4].

Kadangi Europos Sąjungos šalis (taip pat Islandiją, Šveicariją, Norvegiją ir Lichtenšteiną) saisto Dublino III reglamentas [5], iš šalies išvykusių užsieniečių klausimas Lietuvai išlieka aktualus. Šis reglamentas

[1] Amnesty International. „Lithuania: forced out or locked up“:

<https://www.amnesty.org/en/documents/eur53/5735/2022/en/>;

Médecins Sans Frontières. „People detained in Lithuania are experiencing abuse, violence and mental health distress“:

<https://www.msf.org/prolonged-detention-over-2500-migrants-lithuania-must-end-now>

[2] Lietuvos Respublikos Seimo Kontrolierių įstaigos ataskaita „Dėl užsieniečių žmogaus teisių ir laisvių užtikrinimo Valstybės sienos apsaugos tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijos Kybartų užsieniečių registracijos centre“:

https://www.lrski.lt/wp-content/uploads/2022/01/Final_Ataskaita_Kybartai_2021.pdf

[3] 2021 m. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus stebėsenos ataskaita:

https://redcross.lt/wp-content/uploads/2022/09/2021_metine_lrk_stebesenos_ataskaita.pdf

[4] 2022 m. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus stebėsenos ataskaita:

https://redcross.lt/wp-content/uploads/2022/09/2022_LRK_Stebesenos_ataskaita_PAPILDYTA_20230125.pdf

[5] Europos Parlamento ir Tarybos 2013 m. birželio 26 d. reglamentas (ES) Nr. 604/2013, kuriuo išdėstomi valstybės narės, atsakingos už trečiosios šalies piliečio arba asmens be pilietybės vienoje iš valstybių narių pateikto tarptautinės apsaugos prašymo nagrinėjimą, nustatymo kriterijai ir mechanizmai (nauja redakcija):

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LT/ALL/?uri=CELEX%3A32013R0604>

nustato kuri valstybė narė yra atsakinga už trečiosios šalies piliečio pateikto prieglobsčio prašymo nagrinėjimą. Remiantis Dublino III reglamento IV skyriumi, pirmoji valstybė, kurioje trečiosios šalies pilietis pateikė prieglobsčio prašymą arba kurios sieną kirto nereguliariu būdu, yra atsakinga už asmens prieglobsčio prašymo nagrinėjimą. Tokiu būdu, užsieniečiai, kurie prašėsi prieglobsčio Lietuvoje, tačiau vėliau išvyko į kitą ES šalį ir ten taip pat pasiprašė prieglobsčio, remiantis Dublino III reglamentu turėtų būti perduodami atgal Lietuvos Respublikai, kuri, kaip pirmoji valstybė, lieka atsakinga už jų prašymų nagrinėjimą. Vis dėlto, 2023 m. stebimi Lietuvai perduodamų žmonių srautai nėra tokie dideli (iki gruodžio 20 d. perduota 112 užsieniečių) ir panašu, kad didžioji dalis 2022 m. iš Lietuvos išvykusių užsieniečių nėra perduodami Lietuvai. Randama informacijos, kad, pavyzdžiui, kai kurie Vokietijos teismai panaikina sprendimus dėl perdavimo Lietuvai dėl realios nežmoniško ar žeminančio elgesio grėsmės po griežtų apribojimų šalies prieglobsčio sistemoje, įvestų reaguojant į krizę pasienyje su Baltarusija [6]. LRK taip pat susilaukia užklausų iš užsienio valstybėse veikiančių organizacijų apie prieglobsčio prašytojų priėmimo sąlygas ir elgesį su asmenimis, kurie buvo perduoti Lietuvai pagal Dublino III reglamentą.

Įvertinus temos aktualumą, LRK atliko teminės stebėsenos tyrimą, kurio tikslas – surinkti informaciją apie užsieniečiams, perduotiems Lietuvai pagal Dublino III reglamentą, judėjimo laisvės apribojimo taikymą ir priėmimo sąlygų užtikrinimą.

[6] ECRE Country report: Dublin (Germany):

<https://asylumineurope.org/reports/country/germany/asylum-procedure/procedures/dublin/>

II. APIE STEBĖSENĄ

Stebėseną atlikta 2023 m. liepos – spalio mėnesiais, ataskaitoje analizuojama stebėsenos metu surinkta ir viešai prieinama informacija. Atliekant stebėseną LRK pateikė klausimus Lietuvos Respublikos Vidaus reikalų ministerijai (toliau – VRM) (žr. *Priedas Nr. 1*), Pabradės URC administracijai (žr. *Priedas Nr. 2*), taip pat pagal standartizuotą klausimyną (žr. *Priedas Nr. 3*) atliko interviu su į tikslinę grupę patenkančiais užsieniečiais. Stebėsenos tikslinė grupė – prieglobsčio prašytojai ir kiti užsieniečiai, kurie buvo perduoti Lietuvai remiantis Dublino III reglamentu.

Remiantis Migracijos departamento (toliau – MD) skelbiamais migracijos metraščiais [7], 2022 m. pastebimai išaugo kitų valstybių prašymų atsiimti prieglobsčio prašytojus skaičius, tačiau faktiškai perduodamų užsieniečių skaičiai ženkliai nepakito. Pavyzdžiui, 2020 m. buvo gauti 575 tokio pobūdžio prašymai ir absoliuti dauguma jų buvo patenkinta, tačiau faktiškai Lietuvai buvo perduoti vos 27 asmenys (ir tik 15 iš jų atvykus į Lietuvą kreipėsi dėl prieglobsčio). 2021 m. buvo gauti 453 kitų valstybių prašymai, 390 iš jų buvo patenkinti, tačiau perduoti buvo tik 53 užsieniečiai. 2022 m. kitų valstybių pateiktų prašymų skaičius išaugo iki 2119, bet tik 59 asmenys buvo faktiškai perduoti Lietuvai. Pažymėtina, kad nuo 2021 m. MD nebeskelbia, kiek iš registruotų prieglobsčio prašymų pateikė pagal Dublino III reglamentą perduoti užsieniečiai, o nuo 2022 m. nebeskelbia, kiek kitų valstybių prašymų atsiimti prieglobsčio prašytojus buvo patenkinta. 2023 m. apibendrinta statistika, tikėtina, bus paskelbta 2024 m. pavasarį.

Kadangi LRK neturi prieigos prie Lietuvos pagal Dublino III reglamentą perduotų užsieniečių duomenų, identifikuoti URC apgyvendintus arba sulaikytus užsieniečius padėjo centro administracija. Šio teminės stebėsenos tyrimo tikslu Pabradės URC LRK stebėtojai lankėsi 2 kartus: 2023-07-12 ir 2023-10-26. Pirmojo vizito metu URC administracija pateikė informaciją tik apie centre esančius prieglobsčio prašytojus, kurie buvo perduoti Lietuvai, t. y. LRK neturėjo prieigos prie kitokį teisinį statusą turinčių, bet į tikslinę grupę patenkančių, užsieniečių. Vizito metu bendrauta su 9 prieglobsčio prašytojais. Antrojo vizito metu URC pateiktame užsieniečių sąrašė buvo įtrauktas vienas asmuo, neturintis prieglobsčio prašytojo statuso, t. y. URC administracija suteikė informaciją apie visus į tikslinę grupę patenkančius užsieniečius, nepriklausomai nuo jų statuso. Antrojo vizito metu buvo pakalbinti 6 prieglobsčio prašytojai. Papildomai, kitų darbinių vizitų į URC metu identifikavus į tikslinę grupę patenkančius užsieniečius, buvo atlikti dar 2 interviu – su 1 prieglobsčio prašytoja ir 1 neteisėtai šalyje esančiu užsieniečiu.

Su visais užsieniečiais buvo bendrauta gyvai, lankantis URC patalpose. Pokalbius su užsieniečiais atliko 2 LRK stebėtojai (vyras ir moteris). Pagal poreikį pokalbių metu buvo pasitelkti 2 vertėjai: vertėjas (vyras) iš arabų, kurdų ir farsi kalbų bei URC dirbantis Europos Sąjungos prieglobsčio agentūros (toliau – EUAA) vertėjas (vyras) iš arabų kalbos. Su angliškai ir rusiškai kalbančiais užsieniečiais LRK darbuotojai bendravo be vertėjų pagalbos. Visiems užsieniečiams buvo užduodami vienodi klausimai su galimais papildomais klausimais priklausomai nuo pateikto atsakymo (papildomi klausimai galėjo skirtis į klausimą atsakius „Taip“ arba „Ne“).

[7] Migracijos departamentas prie Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerijos, Migracijos metraščiai: <https://migracija.lrv.lt/lt/statistika/migracijos-metrasciai/>

Siekiant pasiekti kuo didesnę skaičių ir įvairesnio profilio asmenų, LRK taip pat susisiekė su Ruklos ir Naujininkų PPC administracijos atstovais, tačiau pastarieji nurodė, kad nė viename PPC užsieniečių, kurie būtų perduoti Lietuvai pagal Dublino III reglamentą, nėra apgyvendinta.

Be interviu metu surinktų duomenų, analizei buvo naudojami URC ir VRM pateikti duomenys. Atsižvelgiant į reikiamų duomenų, surinktų interviu metu, ribotumą, šioje ataskaitoje taip pat analizuojami nuasmeninti teismų sprendimai, kurie buvo priimti sprendžiant Lietuvai pagal Dublino III reglamentų perduotų užsieniečių judėjimo laisvės apribojimo klausimą. Tekste pateiktos nuorodos į naudojamus informacijos šaltinius.

III. STEBĖSENOS METU SURINKTŲ DUOMENŲ ANALIZĖ

1. Interviu metu surinkti duomenys

Bendro pobūdžio informacija apie respondentus [8]

Iš viso LRK stebėtojai kalbino 17 (kas sudaro ~15 proc. visų 2023 m. Lietuva perduotų asmenų) Pabradės URC sutiktų žmonių iš 6 skirtingų kilmės šalių. Didžioji dalis užsieniečių (11) – Irako piliečiai, 2 – Kazachstano, po 1 interviu atlikta su Azerbaidžano, Egipto, Irano ir Sirijos piliečiais. 15 interviu atlikti su vyrais (88 proc.), 2 – su moterimis. 16 kalbintų užsieniečių interviu metu buvo prieglobsčio prašytojai, 1 – neteisėtai šalyje esantis užsienietis.

Respondentų amžius varijavo nuo 21 iki 42 metų. Visi, išskyrus vieną, URC gyveno vieni, be šeimos narių. Viena moteris nurodė, kad buvo perduota Lietuvai kartu su nepilnamete dukra. Interviu metu 6 asmenų judėjimo laisvė buvo apribota, o 11 galėjo ribotam laikui (48 arba 72 valandoms) palikti URC teritoriją.

Pirmasis atvykimas į Lietuvą

Didžioji dalis respondentų (11) nurodė, kad pirmą kartą į Lietuvą atvyko 2021 m. vasarą, sieną kirtus nereguliariu būdu. Iš viso nereguliariu būdu į Lietuvą atvykę nurodė 14 asmenų, 2 asmenys teigė, kad atvyko per pasienio kontrolės punktus, turėdami visas, leidžiančias jiems atvykti ir būti šalyje, o 1 nurodė, kad į Lietuvą pirmą kartą atvyko tuomet, kai buvo perduotas Lietuvai pagal Dublino III reglamentą (tuo pagrindu, kad turėjo Lietuvos išduotą vizą). 13 nereguliariu būdu į Lietuvą atvykusių užsieniečių nurodė atvykus pasiprašę prieglobsčio; 8 iš jų nurodė, kad išvykstant iš Lietuvos į kitą ES valstybę jų prieglobsčio bylose buvo priimti galutiniai sprendimai nesuteikti prieglobsčio (t. y. išvykimo metu asmenys nebebuvo prieglobsčio prašytojais), 3 – kad išvykstant jie tebebuvo prieglobsčio prašytojais, 1 – nežino koks buvo jo statusas. 1 prieglobsčio prašytojas nurodė, kad iš Lietuvos į kitą ES šalį neišvyko, o sutiko savanoriškai grįžti į kilmės šalį į kurią ir buvo grąžintas. Grįžus į kilmės šalį jis patyrė kankinimus ir pasitaikius progai dar kartą išvyko į ES. Visi respondentai nurodė kitose ES šalyse prašęsi prieglobsčio.

Perdavimas Lietuvai

12 respondentų nurodė, kad jie buvo Lietuvai perduoti iš Vokietijos (6 iš Šiaurės Reino-Vestfalijos, 4 iš Bavarijos, 1 iš Heseno ir 1 iš Brėmeno), 4 iš Švedijos ir 1 iš Austrijos. 9 respondentai nurodė, kad kitoje ES šalyje apskundė gautą sprendimą dėl jų perdavimo Lietuvai, 8 – ne. 3 respondentai nurodė, kad sprendimo neapskundė, nes jo negavo. Viena iš kalbintų moterų šitaip komentavo jos perdavimą Lietuvai: „Vokietijoje niekas man nepaaiškino, kodėl aš turiu būti grąžinta į Lietuvą. Aš ten turėjau privatų advokatą, bet ir tai nepadėjo. Viskas įvyko viduryje nakties, jie atėjo ir mus išsivedė. Tik atsidūrus Lietuvoje VSAT pareigūnai man paaiškino kodėl viskas įvyko“.

13 respondentų nurodė, kad perdavus juos Lietuvai, jie turėjo iš naujo pereiti pirmines prieglobsčio procedūras. 3 nurodė, kad procedūros nebuvo kartojamos, o 1 asmuo nebuvo tikras ir atsakymo nepateikė.

[8] Ataskaitoje pateikiami duomenys surinkti konfidencialių pokalbių su užsieniečiais metu. Iš asmens duomenų užsieniečių buvo prašoma nurodyti tik kilmės šalį, lytį ir amžių.

Judėjimo laisvė

Visi kalbinti asmenys nurodė, kad perdavus juos Lietuvai iš pradžių atsidūrė Vilniaus oro uoste, tačiau nedelsiant (poros valandų bėgyje) buvo pervežti apgyvendinimui į Pabradės URC. Paklausus, ar perkėlus juos į Pabradės URC jų judėjimo laisvė buvo apribota, 14 iš 17 į klausimą atsakė teigiamai. Pasitikslinus, kokiam laikotarpiui ir kokiais pagrindais judėjimo laisvė buvo apribota, 8 asmenys nurodė, kad judėjimo laisvė buvo apribota nuo 2 iki 10 dienų dėl privalomo visų naujai į centrą atvykstančių žmonių karantinavimo. 6 respondentai nurodė, kad jų judėjimo laisvė buvo apribota teismo sprendimu, paskiriant alternatyvią sulaikymui priemonę – apgyvendinimą URC su teise judėti tik centro teritorijoje. Pasiteiravus sulaikymo pagrindų, 5 asmenys nurodė, kad teismas skyrė alternatyvią sulaikymui priemonę, argumentuojant tuo, kad vieną kartą jie jau neteisėtai pasišalino iš šalies. 1 asmuo nurodė, kad alternatyvios sulaikymui priemonės skyrimo pagrindai jam nėra žinomi (asmeniui nustatytas pažeidžiamumas, prasta psichologinė būklė). 4 asmenys, kurių judėjimo laisvė buvo apribota teismo sprendimu, nurodė, kad judėjimo laisvė apribota 3 mėnesiams. 2 asmenys nurodė, kad iš pradžių jiems buvo paskirtas laisvės ribojimas 3 mėnesiams, bet apskundus teismų sprendimus pavyko atgauti judėjimo laisvę, todėl galimybės palikti centro teritoriją jie neturėjo apytiksliai 1 mėn. ir 4 d. bei 1 mėn. ir 15 d.

Teisinė pagalba

Respondentų buvo pasiteirauta, ar perdavus juos Lietuvai, jie naudojosi valstybės garantuojama teisine pagalba (toliau – VGTP). 7 respondentai atsakė teigiamai, visi nurodė, kad VGTP paslaugomis naudojosi sprendžiant judėjimo laisvės apribojimo klausimą, tačiau tik 2 iš jų iki teismo posėdžio kontaktavo su juos atstovavusiu (-ia) advokatu (-e). 6 respondentai nurodė, kad naudojosi privačių advokatų paslaugomis (2 iš jų naudojosi ir VGTP). Į privačius advokatus visi jie taip pat kreipėsi judėjimo laisvės apribojimo klausimu. Vienas respondentas nurodė, kad jo judėjimo laisvė nebuvo apribota teismo sprendimu, tačiau jis vis vien kreipėsi į privatų advokatą. Paklausus dėl kokių priežasčių jis kreipėsi į privatų advokatą, respondentas nurodė: „Perkėlus mane į Pabradės URC, buvau sulaikytas savaitę laiko dėl taikomo karantino. Nežinojau kada jis baigsis ir kiek laiko neturėsiu judėjimo laisvės, todėl kreipiausi į privatų advokatą dėl paleidimo iš karantino“. Tik 2 asmenys nurodė, kad advokatų pasitelkimas padėjo jiems atgauti judėjimo laisvę, abejais atvejais prieglobsčio prašytojai naudojosi VGTP paslaugomis.

Priėmimo sąlygos

Interviu metu respondentų teirautasi apie priėmimo sąlygas, ar jiems prieinamos medicinos personalo ir psichologo paslaugos, ar teikiama humanitarinė pagalba. 16 respondentų atsakė, kad jie bent iš dalies turi prieigą prie nemokamų medicinos paslaugų, turi galimybę gauti nemokamas psichologo konsultacijas. 1 iš jų nurodė, kad turi sveikatos problemų, dėl kurių jam reikalinga tam tikra medicininė pagalba kiekvieną savaitę, tačiau paslaugos suteikiamos tik kritiškais atvejais. 1 respondentas nurodė, kad oficialiai jis turi galimybę naudotis sveikatos priežiūros paslaugomis, tačiau pasikreipus į medicinos personalą, reikiama pagalba (psichologo paslaugos) jam suteikta nebuvo.

Visi kalbinti asmenys nurodė, kad jiems yra teikiama (arba jie žino, kad paprašius gali būti suteikta) humanitarinė pagalba higienos priemonėmis, drabužiais, avalyne ir kita. 4 asmenys nurodė, kad higienos ir kitų reikmenų gauna pakankamai, tačiau trūksta drabužių. Didžioji dalis nedetalizavo kokių daiktų yra gavę, bet patikino, kad pagalba užtikrinama. Kiti 4 asmenys išskirtinai pabrėžė, kad gavo ne tik higienos priemonių, bet ir drabužių bei avalynės.

Respondentų buvo paklausta, ar, jų nuomone, po perdavimo Lietuvai su jais elgiasi kitaip nei su kitais dėl to, kad jie jau kartą pasišalino iš Lietuvos. 12 respondentų atsakė, kad nemano, jog su jais elgiamasi kitaip. Likę 5 respondentai nurodė, kad nežino, ar nepagarbus pareigūnų elgesys susijęs su faktu, kad jie kartą pažeidė taisykles ir pasišalino iš Lietuvos: „*kai kurie pareigūnai yra labai geri, kai kurie labai blogi. Nežinau to priežasčių*“, „*pareigūnų elgesys nėra malonus, bet jie taip elgiasi su visais centro gyventojais*“, „*pareigūnų elgesys, išskyrus kelis, yra blogas, bet nemanau, kad tai susiję su mano situacija*“, „*pareigūnų elgesys yra toks pats blogas kaip seniau (2021-2022 m., prieš išvykstant iš Lietuvos – red.), niekas nepasikeitė. Nežinau ar su manimi taip elgiamasi dėl to, kad prieš tai pasišalinau iš Lietuvos*“, „*Kai kurie pareigūnai elgėsi ir elgiasi netinkamai, keikiasi, įžeidinėja, tačiau tai nebūtinai susiję su faktu, kad buvau grąžintas į Lietuvą*“.

2. Surinktų duomenų analizė

Iš 6 respondentų, nurodžiusių, kad interviu metu jų judėjimo laisvė buvo apribota, 5 naudojami privačių advokatų paslaugomis (2 iš jų naudojami ir VGTP), o šeštasis – tik VGTP. Visi respondentai, kuriems interviu metu buvo apribota judėjimo laisvė, buvo irakiečiai. Visi jie į Lietuvą atvyko 2021 m. liepą. Visi, išskyrus vieną, iš Lietuvos (neturėdami tam teisės) išvyko 2022 m. vasarą, šeštasis (grįžęs į kilmės šalį) – dar 2021 rugpjūtį. 5 iš jų buvo perduoti Lietuvai iš Vokietijos (1 iš Bavarijos, 4 iš Šiaurės Reino – Vestfalijos) ir 1 iš Austrijos. 1 buvo perduotas š. m. balandį, 3 – gegužę, 2 – rugpjūtį. Visi jie prieš tai prašėsi prieglobsčio Lietuvoje, vėliau Vokietijoje ir kitose šalyse. 3 išvykstant iš Lietuvos jau buvo priimti galutiniai sprendimai prieglobsčio bylose, 2 – ne, paskutinis iš Lietuvos buvo grąžintas į kilmės šalį. 2 iš šių asmenų nurodė, kad perdavus juos Lietuvai (balandžio ir gegužės mėn.), iš pradžių jų judėjimo laisvė apribota nebuvo, tačiau vėliau, naudodamiesi judėjimo laisve, jie bandė vėl išvykti iš Lietuvos, tačiau buvo sulaikyti ir tuomet jiems buvo paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas URC nustatant teisę judėti tik centro teritorijoje. Likusiems 4 iš karto po perdavimo teismo sprendimu buvo skirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas URC nustatant teisę judėti tik centro teritorijoje.

Dar 2 užsieniečiai nurodė, kad, perdavus juos Lietuvai, jų judėjimo laisvė buvo apribota teismo sprendimu, tačiau vėliau, pasitelkus VGTP, jie buvo apgyvendinti URC netaikant judėjimo laisvės apribojimų bei vizito metu judėjimo laisvę ribojančios priemonės jiems nebuvo taikomos.

Visi asmenys, kurie nurodė, kad po jų perdavimo Lietuvai jų judėjimo laisvė buvo ribojama, nurodė, kad laisvės apribojimas skirtas remiantis tuo, kad kartą jie jau išvyko iš Lietuvos. Jų įsitikinimu, papildomų individualių priežasčių judėjimo laisvės apribojimui nebuvo.

6 iš 17 užsieniečių judėjimo laisvė buvo apribota iš karto, tik perdavus juos Lietuvai. Likę respondentai nurodė, kad apgyvendinus juos URC jie buvo sulaikyti (be teismo sprendimo) nuo 2 d. iki savaitės dėl karantino, tačiau po to apgyvendinti be judėjimo laisvės apribojimų.

Bendrame kontekste išsiskyrė 2 Kazachstano piliečiai, kurie abu pirmą kartą į Lietuvą atvyko per pasienio kontrolės punktą ir tuomet prieglobsčio nesiprašė – į šalį atvyko teisėtu būdu ir turėjo teisę joje būti. Abu asmenys vėliau išvyko iš Lietuvos ir buvo perduoti iš Švedijos. Vienas jų nurodė, kad Lietuvai buvo perduotas balandį, o kitas – birželį. Balandį perduotam užsieniečiui teismo sprendimu

buvo apribota judėjimo laisvė, o birželį – ne. Tyrimo metu surinkti duomenys nepaaiškina, kokios individualios priežastys lėmė tai, kad šiais 2 atvejais buvo priimti skirtingi sprendimai.

Siekiant identifikuoti, kokios aplinkybės nulėmė, kad daliai į tikslinę grupę patenkančių žmonių judėjimo laisvė buvo apribota, o daliai – ne, pokalbių metu užsieniečių buvo klausiama įvairių klausimų, susijusių su jų pirmojo atvykimo į Lietuvą bei išvykimo iš Lietuvos aplinkybėmis, privačių ir VGTP advokatų paslaugų naudojimu ir pan. Tačiau analizuojant duomenis paaiškėjo, kad dalis šių klausimų stebėsenai nebuvo reikšmingi, kadangi nepastebėta aiškių korelacijų tarp minėtų aplinkybių ir to, kokios priėmimo sąlygos suteikiamos Lietuvai perduotiems užsieniečiams arba kokie judėjimo laisvės apribojimai jiems yra taikomi. Taip pat atliekant stebėseną buvo siekiama patikrinti hipotezę, kad judėjimo laisvės ribojimo praktika gali kisti priklausomai nuo laikotarpio, kada asmuo buvo perduotas Lietuvai, tačiau tyrimo metu užfiksuota, kad pasitaikė atveju, kai asmenys Lietuvai buvo perduoti tą pačią dieną, tačiau vienam judėjimo laisvė buvo apribota, o kitam – ne. Apibendrinus konstatuotina, kad stebėsenos metu iš užsieniečių surinkti duomenys nepaaiškina, kodėl po perdavimo iš kitos šalies judėjimo laisvė yra apribojama tik daliai asmenų, ypač turint omeny, kad beveik visi respondentai prieš tai buvo neteisėtai išvykę iš Lietuvos – bendras vardiklis, vienijantis šiuos atvejus.

3. Pabradės URC administracijos pateikta informacija

2023-11-15 Pabradės URC administracija atsiuntė atsakymą į jiems pateiktą klausimyną. Atsakyme nurodyta, kad ne visi pagal Dublino III reglamentą Lietuvai perduoti užsieniečiai atsiduria Pabradės URC. Nuo ko priklauso, ar toks asmuo atsidurs Pabradės URC, nedetalizuota. Administracija nurodė, kad atsakymo išsiuntimo metu URC buvo apgyvendinta arba sulaikyta 16 į tikslinę grupę patenkančių užsieniečių. Nė vienas iš jų nėra sulaikytas teismo sprendimu, 4 užsieniečiams teismo paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas URC su teise judėti tik centro teritorijoje, 6 užsieniečiams paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas URC be judėjimo laisvės ribojimo. Dėl likusių 6 užsieniečių judėjimo laisvės atsakyme nepakomentuota. URC administracijos taip pat buvo pasiteirauta, kokiais atvejais URC kreipiasi į teismą dėl į tikslinę grupę patenkančių asmenų judėjimo laisvės ribojimo. Atsakant į klausimą, URC administracija nurodė, kad sprendžiant, ar kreiptis į teismą dėl asmens sulaikymo ar dėl alternatyvios sulaikymui priemonės skyrimo, URC vadovaujasi Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ VII skyriaus nuostatomis, rizikos faktoriais, susiklosčiusia teismine praktika.

Kadangi ne visi pagal Dublino III reglamentą Lietuvai perduoti užsieniečiai atsiduria URC žinioje, administracija negalėjo atsakyti į klausimą apie 2023 m. Lietuvai perduotų užsieniečių statistiką ir pasiūlė šiuo klausimu kreiptis į MD.

URC administracija informavo, kad Lietuvai pagal Dublino III reglamentą perduotiems prieglobsčio prašytojams centre prieinamos paslaugos niekuo nesiskiria nuo paslaugų, kurios teikiamos kitiems centre apgyvendintiems prieglobsčio prašytojams. Taip pat URC administracija patikino, kad pagal Dublino III reglamentą perduotiems ir prieglobsčio prašytojų statuso neturintiems užsieniečiams prieinamos paslaugos nesiskiria nuo paslaugų, kurios teikiamos kitiems tokio statuso neturintiems užsieniečiams. Apibendrinus, remiantis URC pateikta informacija, tai, jog tam tikras užsienietis buvo perduotas Lietuvai pagal Dublino III reglamentą, neturi įtakos centre teikiamų paslaugų bei kitų priėmimo sąlygų užtikrinimui.

4. VRM pateikta informacija

2023-11-30 LRK kreipėsi į VRM su prašymu atsakyti į teminės stebėsenos ataskaitai svarbius klausimus. 2023-12-21 ir 2023-12-22 VRM pateikė atsakymus į šiuos klausimus. Remiantis VRM pateikta informacija, 2023 m. (iki gruodžio 20 d.) [9] Lietuvai pagal Dublino III reglamentą buvo perduota 112 užsieniečių, iš jų 64 po perdavimo pasiprašė prieglobsčio Lietuvoje. Perduoti užsieniečiai pagal pilietybes pasiskirstė taip:

Afganistanas	2
Armėnija	4
Azerbaidžanas	6
Baltarusija	7
Dramblio Kaulo krantas	1
Kamerūnas	4
Egiptas	2
Eritrėja	2
Gvinėja	1
Iranas	1
Irakas	38
Jordanija	1
Kazachstanas	3
Kirgizija	1
Nigerija	2
Pietų Afrikos Respublika	1
Rusija	3
Sirija	2
Somalis	1
Tadžikistanas	2
Turkija	2
Ukraina	12
Uzbekistanas	14
Iš viso:	112

[9] Atsižvelgiant į tai, kad statistika pateikta likus 10 d. iki metų pabaigos, toliau į gautus duomenis referuojama kaip į metinę statistiką.

Užsieniečiai buvo perduoti iš šių šalių:

Austrija	6
Belgija	1
Vokietija	52
Danija	2
Suomija	3
Prancūzija	1
Lichtenšteinas	1
Liuksemburgas	1
Nyderlandai	3
Norvegija	13
Lenkija	4
Švedija	25
Iš viso:	112

Iš visų Lietuvai 2023 m. perduotų asmenų Pabradės URC buvo apgyvendinti 77 užsieniečiai iš šių kilmės šalių:

Azerbaidžanas	6
Irakas	33
Kamerūnas	4
Nigerija	2
Gvinėja	1
Eritrėja	2
Somalis	1
Turkija	2
Rusija	3
Uzbekistanas	5
Baltarusija	3
Kazachstanas	2
Iranas	1
Dramblio Kaulo Krantas	1
Afganistanas	1
Armėnija	4
Sirija	2
Egiptas	2
Ukraina	1
Jordanija	1
Iš viso:	77

VRM negalėjo pateikti tikslių skaičių, kiek iš minėtų asmenų po perdavimo buvo apribota judėjimo laisvė, tačiau nurodė, kad „Lietuvai perduoti užsieniečiai buvo apgyvendinti įvairiai, daugiausia teismo buvo skirta alternatyvi sulaikymui priemonė su teise judėti tik apgyvendinimo vietos teritorijoje, tačiau buvo ir tokių atvejų, kai teismas suteikė teisę laisvai judėti Lietuvos teritorijoje.“ VRM nenurodė, kiek iš minėtų 112 asmenų atvyko į Lietuvą 2021 m. užsieniečių antplūdžio metu nereguliariu būdu.

IV. TEISMŲ PRAKTIKA DĖL JUDĖJIMO LAISVĖS RIBOJIMO

Kaip minėta, LRK neturi prieigos prie Lietuvos pagal Dublino III reglamentą perduotų užsieniečių duomenų (dalis jų gyvena savarankiškai ir LRK neturi jų kontaktų ir galimybės identifikuoti į tikslinę grupę patenkančius asmenis). Siekiant iš dalies kompensuoti duomenų trūkumą, ši ataskaitos dalis yra paremta Lietuvos teismų informacinėje sistemoje [10] (toliau – LITEKO) skelbiamais teismų sprendimais. Šioje dalyje analizuojamas išskirtinai į tikslinę grupę patenkančių užsieniečių judėjimo laisvės apribojimo klausimas. Atsižvelgiant į tai, kad viešai skelbiami teismų sprendimai yra nuasmeninti, neatmestina, jog tarp jų gali būti sprendimų, priimtų dėl užsieniečių, su kuriais LRK stebėtojai bendravo URC. Teismų sprendimai, kaip papildomas informacijos šaltinis, suteikia galimybę tiksliai identifikuoti ir įvertinti judėjimo laisvės apribojimo motyvus, kurių patys užsieniečiai gali nežinoti arba nepilnai suprasti.

1. Metodologija

Aktualūs Lietuvos teismų sprendimai buvo filtruojami LITEKO detalioje paieškoje nurodant datą (nuo 2023-01-01 iki 2023-12-31) bei laukelyje „paieška tekste“ nurodant žodį „Dublino“. Siekiant susiaurinti paieškos parametrus, kartu apžvelgiant abiejų instancijų teismų praktiką, paieškos laukelyje „teismas“ atitinkamai buvo filtruojami Vilniaus regiono apylinkės teismo (toliau – VRAT) ir Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo (toliau – LVAT) sprendimai. Bylos numeris, bylos baigtis ar kita tiksli informacija nurodoma nebuvo. Išfiltravus teismų sprendimus pagal nurodytus kriterijus rasti 66 VRAT ir 47 LVAT nuasmeninti sprendimai, tačiau ne visi gauti rezultatai atitiko LRK analizei reikalingų bylų kriterijus. Dalis išfiltruotų bylų paaiškėjo esančios ne apie Dublino III reglamento rémuose Lietuvai perduotus užsieniečius, bet, pvz., apie Lietuvos piliečius, kurie tam tikra veika užsiėmė Dubline ir todėl pagal raktinį žodį atsirado tarp rezultatų arba apie Latvijai planuojamus perduoti užsieniečius. Taip pat pažymėtina, kad analizei naudoti tik tie sprendimai, kurie buvo priimti dėl asmenų, kurie Lietuvai buvo perduoti 2023 m. Galiausiai iš analizei aktualių sprendimų buvo pasirinkta 20 (10 LVAT ir 10 VRAT sprendimų). Vienintelis kriterijus, kurio laikytasi atsitiktine tvarka iš tinkamų atrenkant analizuojamus sprendimus – jų santykinis pasiskirstymas laike (sprendimai būtų priimti skirtingais mėnesiais), siekiant palyginti, ar teismų praktika kinta. Vis dėlto, atsižvelgus į tai, kad tam tikrais mėnesiais, suintensyvėjus užsieniečių perdavimams į Lietuvą, buvo priimta daugiau sprendimų aktualiose bylose, yra atvejų, kai buvo analizuojami keli tą pačią dieną arba iš eilės einančiomis dienomis priimti sprendimai, taip pat analizuota daugiau tam tikrais mėnesiais priimtų sprendimų nei priimtų kitais. Kaip minėta, pusė analizuotų sprendimų yra nutartys nagrinėjant apeliacinius skundus dėl prieš tai jau priimtų sprendimų. Taip pat dalis analizuotų sprendimų priimta nagrinėjant pakartotinį URC kreipimąsi į teismą dėl užsieniečiui taikomo judėjimo laisvės ribojimo arba neribojimo pratęsimo. Tokiais atvejais analizuojant sprendimus atkreiptas dėmesys ne tik į nagrinėjamo sprendimo motyvus, bet ir į prieš tai priimtą teismo sprendimą, į kurį referuojama dokumente.

[10] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/detalipaieska.aspx>

Analizuoti teismų sprendimai (chronologine tvarka):

- LVAT 2023 m. vasario 9 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1419-822/2023 [11]
- VRAT 2023 m. vasario 24 d. sprendimas administracinio nusižengimo byloje Nr. A20.-123-617/20 [12]
- LVAT 2023 m. kovo 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1520-442/2023 [13]
- VRAT 2023 m. gegužės 5 d. sprendimas administracinio nusižengimo byloje Nr. A20.-219-617/2023 [14]
- LVAT 2023 m. gegužės 25 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1854-822/2023 [15]
- LVAT 2023 m. gegužės 31 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1921-556/2023 [16]
- LVAT 2023 m. birželio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1966-1047/2023 [17] (išsiuntimas)
- LVAT 2023 m. birželio 21 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-1969-662/2023 [18]
- LVAT 2023 m. liepos 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2114-575/2023 [19]
- VRAT 2023 m. rugpjūčio 16 d. sprendimas administracinio nusižengimo byloje Nr. A20.-413-1199/2023 [20]
- VRAT 2023 m. rugpjūčio 16 d. sprendimas administracinio nusižengimo byloje Nr. A20.-405-617/2023 [21]
- VRAT 2023 m. rugpjūčio 24 d. sprendimas administracinio nusižengimo byloje Nr. A20.-431-617/2023 [22]
- VRAT 2023 m. rugpjūčio 24 d. sprendimas administracinio nusižengimo byloje Nr. A20.-436-1199/2023 [23]
- VRAT 2023 m. rugpjūčio 25 d. sprendimas administracinio nusižengimo byloje Nr. A20.-442-617/2023 [24]
- VRAT 2023 m. rugsėjo 7 d. sprendimas administracinio nusižengimo byloje Nr. A20.-467-1194/2023 [25]
- VRAT 2023 m. rugsėjo 12 d. sprendimas administracinio nusižengimo byloje Nr. A20.-456-1199/2023 [26] (priimtas dėl to paties asmens kaip ir LVAT nutartis byloje Nr. A-2114-575/2023)
- LVAT 2023 spalio 19 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2436-822/2023 [27]
- LVAT 2023 m. lapkričio 8 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2523-552/2023 [28]
- VRAT 2023 m. lapkričio 21 d. sprendimas administracinio nusižengimo byloje Nr. A20.-568-617/2023 [29]
- LVAT 2023 m. gruodžio 13 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-2683-662/2023 [30]

Analizės metu vertinti faktoriai, kurie potencialiai galėjo turėti įtakos priimamiems sprendimams:

- 1) Koks užsieniečio statusas sprendimo priėmimo metu (prieglobsčio prašytojas ar ne);
- 2) Ar užsienietis laikomas pažeidžiamu asmeniu;

- [11] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=72dcdfaf-e19f-41be-9088-37f90056c4d3>
- [12] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=8666a677-1ec3-47e5-a95e-33373f5d5def>
- [13] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=04607e41-f823-461f-b58b-4a4a1dc787ff>
- [14] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=307989d6-407c-4b7e-9f6a-402a16d4d57c>
- [15] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=98e16ac4-a794-4108-bf74-2779da47eb1d>
- [16] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=587ad7bf-3d31-4b03-abad-553dc2844fb2>
- [17] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=48165c4a-644c-48d4-86e2-541524c91530>
- [18] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=7fe27717-8c58-4214-9824-4b5006d7c07e>
- [19] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=128a298d-678d-41e6-b239-2dda9c92a616>
- [20] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=b8162151-b97f-4392-aa5c-0acc8203e50f>
- [21] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=eda9a25c-9104-4225-8b76-54b6ed3f44c2>
- [22] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=d215cc0d-d68d-457a-a56d-afd967017b7b>
- [23] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=f28d027e-df58-4bc2-a775-14117a343968>
- [24] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=f4765854-db27-4f32-95e6-e13f4036d191>
- [25] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=b2480d95-6272-49ca-a675-a79e1f6daba0>
- [26] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=7c45460b-efac-489c-aa21-33c6b8ab6a0e>
- [27] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=275e253c-2287-46c4-87ad-f36b968e6298>
- [28] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=e793d064-f881-4aad-af92-71d59f93190d>
- [29] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=ecccb568-3e7b-4f03-8676-e3a7611cc348>
- [30] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=b8cb62b8-eab8-4c91-9166-5a74737ae086>

- 3) Ar užsienietis į Lietuvą nereguliariu būdu atvyko 2021 m. užsieniečių antplūdžio metu ir vėliau;
- 4) Kokiomis aplinkybėmis užsienietis pirmą kartą pasišalino iš Lietuvos (koks buvo jo statusas, ar turėjo judėjimo laisvę);
- 5) Ar užsieniečio asmens tapatybė yra patvirtinta;
- 6) Ar užsienietis kelia grėsmę valstybės saugumui arba viešajai tvarkai;
- 7) Ar užsienietis bendradarbiauja su Lietuvos institucijomis;
- 8) Ar užsienietis bandė pakartotinai išvykti po to, kai buvo perduotas Lietuvai;

Analizės metu taip pat įvertinta, kokiais argumentais teismas grindžia užsieniečio laisvės ribojimo poreikį.

2. Teismų praktikos analizė

Dalis surinktų duomenų supaprastintai pateikiami lentelėje [31], papildomi duomenys ir teismų argumentacija grindžiant priimtą sprendimą pateikiami dokumento prieduose. Detalesnis VRAT nutarčių aprašymas pateikiamas priede Nr. 4, o detalesnis LVAT sprendimų aprašymas – priede Nr. 5.

VRAT

Administracinės bylos numeris	Ar sprendimu apribota asmens judėjimo laisvė?	Ar asmuo yra prieglobsčio prašytojas?	Ar asmeniui nustatytas pažeidžiamumas?	Ar yra duomenų, kad asmuo kelia grėsmę valstybės saugumui ar viešajai tvarkai?	Ar asmens tapatybė yra patvirtinta dokumentais (originalas arba kopija)?	Ar yra duomenų, kad asmuo nebendradarbiauja su valstybės institucijomis?	Ar asmuo buvo išvykęs iš Lietuvos nesulaukęs sprendimo dėl prieglobsčio?	Ar asmuo bandė pakartotinai išvykti po to, kai buvo perduotas Lietuvai?
A20.-123-617/20	NE	NE	NE	-	-	-	NE	NE
A20.-219-617/2023	TAIP	NE	NE	-	-	-	NE	TAIP
A20.-413-1199/2023	TAIP	NE	NE	-	NE	TAIP	NE	NE
A20.-405-617/2023	TAIP	TAIP	NE	-	-	-	TAIP	NE
A20.-431-617/2023	TAIP	NE	NE	-	-	-	NE	NE
A20.-436-1199/2023	NE	TAIP	NE	NE	TAIP	NE	NE	NE
A20.-442-617/2023	TAIP	TAIP	NE	-	-	-	NE	NE
A20.-467-1194/2023	TAIP	TAIP	NE	-	TAIP	-	NE	NE
A20.-456-1199/2023	NE	TAIP	TAIP	NE	NE	NE	TAIP	NE
A20.-568-617/2023	NE	TAIP	NE	NE	TAIP	NE	NE	NE

[31] Lentelės grafose pažymėtas brūkšnelis (-) reiškia, kad minimu klausimu sprendime nėra pateikta jokios informacijos.

LVAT

Administracinės bylos numeris	Ar sprendimu apribota asmens judėjimo laisvė?	Ar asmuo yra prieglobsčio prašytojas?	Ar asmeniui nustatytas pažeidžiamumas?	Ar yra duomenų, kad asmuo kelia grėsmę valstybės saugumui ar viešajai tvarkai?	Ar asmens tapatybė yra patvirtinta dokumentais (originalas arba kopija)?	Ar yra duomenų, kad asmuo nebendradarbiauja su valstybės institucijomis?	Ar asmuo buvo išvykęs iš Lietuvos nesulaukęs sprendimo dėl prieglobsčio?	Ar asmuo bandė pakartotinai išvykti po to, kai buvo perduotas Lietuvai?
A-1419-822/2023	NE	TAIP	NE	NE	TAIP	NE	NE	NE
A-1520-442/2023	TAIP	TAIP	NE	NE	TAIP	-	NE	NE
A-1854-822/2023	NE	TAIP	NE	NE	TAIP	NE	NE	NE
A-1921-556/2023	TAIP	TAIP	NE	NE	-	-	NE	NE
A-1966-1047/2023	TAIP	NE	NE	NE	-	-	TAIP	NE
A-1969-662/2023	TAIP	TAIP	NE	-	-	-	NE	TAIP
A-2114-575/2023	TAIP	TAIP	TAIP	TAIP	NE	-	TAIP	NE
A-2436-822/2023	NE	TAIP	NE	NE	TAIP	NE	NE	NE
A-2523-552/2023	TAIP	TAIP	TAIP	NE	TAIP	-	NE ³²	NE
A-2683-662/2023	TAIP	TAIP	NE	NE	NE	-	TAIP	NE

3. Apibendrinimas

Šioje dalyje bus apibendrinami teismų sprendimų analizės metu surinkti duomenys. Išskiriama, kas turėjo įtakos užsieniečių judėjimo laisvės suvaržymams, o kas – ne. Pagal pastebėtas koreliacijas išskirti pagrindiniai judėjimo laisvės suvaržymus lėmę veiksniai. Atskirai aptariami VRAT ir LVAT sprendimai, tam tikrais aspektais palyginama kuo skirtingų instancijų teismų praktika skiriasi tarpusavyje ir kuo yra panaši. Apibendrinant VRAT sprendimus atskirai aptarta praktika priimant sprendimus dėl prieglobsčio prašytojų ir neteisėtai šalyje esančių asmenų. Minėtos grupės atskirtos atsižvelgiant į skirtingą VRAT argumentaciją priimant sprendimus dėl asmenų, laukiančių išsiuntimo į kilmės šalį ar sprendimų dėl pateiktų prieglobsčio prašymų. LVAT nutarčių apibendrinimo atveju minėta skirtis nedaryta, nes iš 10 analizuotų nutarčių tik 1 atveju buvo sprendžiamas klausimas dėl neteisėtai šalyje esančio užsienio padėties, todėl išvadų dėl LVAT praktikos šiuo klausimu nedaroma.

[32] Užsienietis neišvyko iš Lietuvos neturėdamas tam teisės. Būdamas Lietuvoje jis sutiko savanoriškai grįžti į kilmės šalį, tačiau vėliau vėl atvyko į ES.

VRAT

Analizuojant VRAT sprendimus nuspręsta išskirti 2 užsieniečių grupes, kurių judėjimo laisvės apribojimai aptariami atskirai: 1) prieglobsčio prašytojai (6 sprendimai) ir 2) neteisėtai šalyje esantys užsieniečiai (4 sprendimai). Šis išskyrimas padarytas atsižvelgiant į pastebėtas skirtingas tendencijas.

Prieglobsčio prašytojai

Kaip minėta, 6 iš analizuotų VRAT sprendimų buvo priimti prieglobsčio prašytojų bylose. 3 atvejais iš 6 prieglobsčio prašytojų judėjimo laisvė nebuvo apribota. Argumentuojant, kodėl asmenų judėjimo laisvės ribojimas nėra būtinas, VRAT pabrėžė asmens bendradarbiavimo su institucijomis svarbą. Tik 3 atvejais iš analizuotų 10 sprendimų VRAT pažymėjo, kad asmenys bendradarbiauja (arba nėra duomenų, kad nebendradarbiauja) su Lietuvos institucijomis, ir visi 3 asmenys buvo apgyvendinti neribojant jų judėjimo laisvės. VRAT sprendimuose nurodyta, kad „užsieniečio judėjimo laisvės apribojimų taikymas, nenustačius užsieniečio nebendradarbiavimo grindžiančių aplinkybių, pripažintina nebūtina ir neproporcinga priemone“. Pažymėtina, kad kituose VRAT sprendimuose, kuriais užsieniečių judėjimo laisvė buvo apribota, apie bendradarbiavimą neužsimenama, t. y. bendradarbiavimo faktorius nėra vertinamas argumentuojant būtinybę apriboti judėjimo laisvę, minėtas argumentas naudojamas tik grindžiant sprendimus dėl judėjimo laisvės ribojimo netaikymo. Atkreiptinas dėmesys, kad visais 3 atvejais, kuomet VRAT nusprendė neriboti prieglobsčio prašytojų judėjimo laisvės, asmenys nekėlė grėsmės valstybės saugumui ar viešajai tvarkai, 2 iš 3 atvejų asmenų tapatybė buvo patvirtinta, 2 iš 3 atvejų asmenys iš Lietuvos išvyko tada, kai jų prieglobsčio bylose jau buvo priimti galutiniai sprendimai. Trečiasis atvejis yra išskirtinis ne tik tuo, kad asmens tapatybė nėra patvirtinta ir asmuo iš Lietuvos išvyko nesulaukęs galutinio sprendimo jo prieglobsčio byloje, bet ir tuo, kad asmeniui buvo nustatytas pažeidžiamumas ir jo judėjimo laisvė po perdavimo Lietuvai buvo ribojama 6 mėn. iš eilės. Šiuo atveju VRAT konstatavo, kad asmens judėjimo laisvė negali būti ribojama ne tik dėl to, kad jis bendradarbiauja su valstybės institucijomis, bet ir dėl to, kad pasiekta maksimali esamomis aplinkybėmis galima judėjimo laisvės ribojimo trukmė.

3 atvejais iš 6 prieglobsčio prašytojų judėjimo laisvė buvo apribota. Kaip jau buvo minėta, nė vienu iš šių atvejų VRAT nenurodė ar asmenys bendradarbiauja su Lietuvos institucijomis. Taip pat visais 3 atvejais VRAT sprendimuose nėra nurodyta ar asmenys kelia grėsmę valstybės saugumui ar viešajai tvarkai, 2 atvejais nenurodyta ar asmenų tapatybė yra patvirtinta (1 atveju – patvirtinta), visais atvejais asmenys iš Lietuvos išvyko tada, kai jų prieglobsčio bylose jau buvo priimti galutiniai sprendimai. Visais atvejais judėjimo laisvės apribojimas grindžiamas tuo, kad asmenys, neturėdami tam teisės, jau kartą išvyko iš Lietuvos, t. y. naudojamas argumentas, kuris galėtų būti pritaikytas didžiai daliai pagal Dublino III reglamentą Lietuvai perduotų asmenų (išskyrus tuos, kurie prieš tai Lietuvoje nesiprašė prieglobsčio ir buvo perduoti Lietuvai kitais reglamente nurodytais pagrindais, pvz., dėl anksčiau turėtų vizų).

Neteisėtai šalyje esantys užsieniečiai

Analizuojant VRAT sprendimus pastebėta, kad iš karto po asmenų perdavimo Lietuvai buvo apribota 2 iš 4 prieglobsčio prašymų po perdavimo nepateikusių asmenų judėjimo laisvė. Analizuojant duomenis pastebėtas esminis judėjimo laisvės ribojimo faktorius – grąžinimo perspektyvumas, t. y. ar asmuo gali būti išsiųstas į kilmės valstybę. Sprendimai, kuriais nuspręsta neriboti neteisėtai šalyje esančių

užsieniečių judėjimo laisvės, priimti vasario ir balandžio mėnesiais Irako piliečių bylose. Pažymėtina, kad ilgą laiką Lietuvai nepavykdavo susitarti su Irako institucijomis dėl priverstinio jų piliečių išsiuntimo į kilmės šalį, todėl irakiečius grąžinti į kilmės šalį buvo galima tik tuo atveju, jei asmuo sutinka grįžti savanoriškai. Atsižvelgiant į tai, judėjimo laisvė išsiuntimo laukiantiems Irako piliečiams nebuvo ribojama argumentuojant tuo, kad nėra aišku, kada bus galima įvykdyti MD sprendimą dėl asmenų išsiuntimo į kilmės šalį. Nesant perspektyvos įvykdyti sprendimą dėl išsiuntimo, užsieniečių laisvės ribojimas galėtų tapti neterminuotu, kas nėra leidžiama pagal taikytiną reglamentavimą.

Pažymėtina, kad vienam iš Irako piliečių iš pradžių pritaikyta alternatyvi sulaikymui priemonė, neribojanti judėjimo laisvės, gana greitai buvo sugriežtinta ir gegužės 5 d. VRAT sprendimu pakeista į apgyvendinimą be teisės palikti URC teritoriją. Taikyta priemonė sugriežtinta po to, kai asmuo išvyko iš apgyvendinimo vietos, nustatytu laiku negrįžo ir buvo sulaikytas bandant išvykti į Lenkiją. Atsižvelgiant į tai, VRAT sprendimų lentelėje tik vienoje eilutėje nurodyta, kad prieglobsčio prašytojo statuso neturinčiam užsieniečiui nėra ribojama judėjimo laisvė.

2 iš 4 užsieniečių, patenkančių į aptariamą grupę, judėjimo laisvė buvo apribota iš karto po perdavimo Lietuvai. Abu sprendimai priimti rugpjūčio mėnesį. Sprendimuose nurodyta, kad, kadangi užsieniečiai kartą jau neteisėtai išvyko iš Lietuvos, tikėtina, kad jie tai gali padaryti ir dar kartą, taip sutrukdant įvykdyti sprendimą dėl jų išsiuntimo į kilmės valstybę. Šiuo atveju pažymėtina, kad vienas iš asmenų yra Nigerijos, kitas – Irako pilietis. Skirtingai negu Irako piliečių atveju, išsiuntimai į Nigeriją buvo vykdomi ir anksčiau, pvz., 2022 m. [33], t. y. šiuo atveju nesusiduriama su kilmės valstybės atsisakymu priimti prievarta grąžinamus savo piliečius. Tikėtina, kad Irako piliečio atveju sprendimas dėl judėjimo laisvės apribojimo buvo priimtas dėl pasikeitusios situacijos – LRK turimomis žiniomis, apytiksliai nuo 2023 m. vidurio Lietuva pradėjo vykdyti priverstinį Irako piliečių išsiuntimą į kilmės šalį. Jeigu 2023 m. pavasarį Irako piliečiai, neturintys teisės likti Lietuvos teritorijoje, tačiau nepageidaujantys grįžti į Iraką, negalėjo būti išsiunčiami per prievartą, šiuo metu, Lietuvai pasiekus susitarimą su Irako institucijomis, jie taip pat gali būti išsiunčiami į kilmės šalį, todėl, laukiant išsiuntimo įvykdymo, tokiems asmenims gali būti ribojama judėjimo laisvė.

Remiantis išskirtinai analizuotais VRAT sprendimais, nenustatyta pagrindo prielaidai, kad jų turiniui turėjo įtakos tokie faktoriai, kaip asmenų keliami grėsmė valstybės saugumui ar viešajai tvarkai, asmens tapatybę patvirtinančių dokumentų turėjimas, bendradarbiavimas su valstybės institucijomis, asmenų statusas prieš išvykstant iš Lietuvos. 2 identifikuoti įtakos potencialiai turėję veiksniai buvo užsieniečio kilmės valstybė (ir Lietuvos galimybė išsiųsti į ją užsienietį) bei bandymas pakartotinai išvykti po perdavimo Lietuvai.

LVAT

Iš 10 analizuotų atvejų, 3 atvejais LVAT priėmė sprendimą pakeisti pirmosios instancijos teismo sprendimus bei neberiboti užsieniečių judėjimo laisvės, o 7 atvejais priimti sprendimai toliau riboti užsieniečių judėjimo laisvę. Išanalizavus LVAT nutartyse pateiktą priimamų sprendimų pagrindimą,

[33] LRT „Naktinis migrantų grupės išskraidinimas į Nigeriją sukėlė aistras ir klausimą: ar tokia deportacija teisėta?": <https://www.lrt.lt/naujienos/lietuvoje/2/1844257/naktinis-migrantu-grupes-isskraidinimas-i-nigerija-sukele-aistras-ir-klausima-ar-tokia-deportacija-teiseta>

pastebėta, kad, sprendžiant ar užsieniečio judėjimo laisvė turėtų būti apribota, šie aspektai esminės įtakos sprendimui neturėjo: 1) ar asmeniui nustatytas pažeidžiamumas; 2) ar asmuo kelia grėsmę valstybės saugumui ar viešajai tvarkai; 3) ar asmens tapatybė yra patvirtinta; 4) ar asmuo išvyko iš Lietuvos nesulaukęs sprendimo dėl prieglobsčio.

Priešingai, bendradarbiavimo su Lietuvos institucijomis faktorius, kaip ir VRAT atveju, turėjo įtakos sprendžiant dėl judėjimo laisvės apribojimo. Tik 3 iš 10 analizuotų nutarčių aiškiai nurodyta, kad užsienietis bendradarbiauja (arba nėra duomenų, kad nebendradarbiautų) su Lietuvos institucijomis. Visiems 3 užsieniečiams nebuvo pritaikyta judėjimo laisvės apribojimų. Kaip ir VRAT praktikoje, minėtose nutartyse pabrėžta, kad, nenustačius nebendradarbiavimo, nėra pagrindo apriboti užsieniečių judėjimo laisvę. Pažymėtina, kad visais minėtais atvejais sprendimai priimti dėl prieglobsčio prašytojų, todėl nėra aišku ar ta pati argumentacija būtų naudojama sprendžiant neteisėtai šalyje esančių užsieniečio judėjimo laisvės apribojimo klausimą. Likusiais 7 atvejais LVAT apie bendradarbiavimo faktorių neužsiminė.

Analizuojant minėtus 7 atvejus, kuomet užsieniečių judėjimo laisvė buvo apribota, pastebėta, kad LVAT skirtingai motyvuoja priimamus sprendimus. Vienam prieglobsčio prašytojui judėjimo laisvė apribota argumentuojant tuo, kad prieš išvykstant iš Lietuvos jis 3 kartus buvo pažeidęs URC vidaus tvarką (išvyko ir laiku negrįžo, paskutinį kartą išvyko į užsienį). Kitam po perdavimo Lietuvai teismo sprendimu buvo skirtas apgyvendinimas URC neribojant judėjimo laisvės, tačiau jis, tuo pasinaudojęs, taip pat pažeidė URC vidaus taisykles – išvyko iš centro ir laiku negrįžo, todėl užsienietį sulaikius ir grąžinus į centrą teismas pakeitė sprendimą ir apribojo jo judėjimo laisvę. Minėtais atvejais judėjimo laisvės ribojimas grindžiamas asmens polinkiu pažeidinėti apgyvendinimo centro taisykles. 2 atvejais prieglobsčio prašytojams LVAT nutartimis palikti galioti judėjimo laisvės ribojimai motyvuoti išskirtinai tuo, kad asmenys, neturėdami tam teisės, jau kartą išvyko iš Lietuvos. Abejais atvejais nutartyse nurodyta, kad asmenys nekelia grėsmės valstybės saugumui ar viešajai tvarkai, abu iš Lietuvos išvyko jau įsiteisėjus MD sprendimui dėl prieglobsčio nesuteikimo, vieno asmens tapatybė patvirtinta, apie antro asmens tapatybės patvirtinimą informacijos nepateikta. Abejais atvejais nutartyse neužsiminta, ar asmenys bendradarbiauja su Lietuvos institucijomis.

Tarp analizuojamų nutarčių išsiskyrė 2, kurios priimtos pažeidžiamumą turinčių užsieniečių bylose. Pažeidžiamumą turintis asmenys buvo *de facto* sulaikyti. Abejais prieglobsčio prašytojams, URC priėmimo sąlygų organizavimo skyriaus (toliau – PSOS) psychologės teigimu, buvo nustatytas pažeidžiamumas, rekomenduota užtikrinti ramią ir saugią apgyvendinimo aplinką. Šiuo klausimu LVAT konstatavo, kad alternatyvi sulaikymui priemonė, apgyvendinant asmenį URC ir nustatant teisę judėti tik centro teritorijoje, neturės neigiamos įtakos prieglobsčio prašytojų sveikatai. Judėjimo laisvės apribojimas paliktas galioti argumentuojant tuo, kad dėl ankstesnių prieglobsčio prašytojų atliktų veiksmų yra rizika, jog jie pasišalins iš Lietuvos. Pažymėtina, kad abiejų asmenų istorijos nėra standartinės, vienas jų užsienio valstybėje vykdė pakartotinius nusikaltimus, kitas – neturėdamas tam teisės apkeliovo daug skirtingų ES valstybių. Abiejų pažeidžiamumą turinčių užsieniečių situacija taip pat pakankamai skirtinga, vienas jų – nekelia grėsmės valstybės saugumui ar viešajai tvarkai, jo asmens tapatybė yra patvirtinta, jis nebuvo neteisėtai išvykęs iš Lietuvos kol buvo nagrinėjamas jo prieglobsčio prašymas (savanoriškai grįžo į kilmės šalį), o antrasis, priešingai – kelia grėsmę, jo asmens tapatybė nėra patvirtinta, iš Lietuvos jis išvyko nesulaukęs sprendimo savo prieglobsčio byloje. Didžioji dalis

faktinių aplinkybių bylose išsiskyrė, tačiau sprendimai dėl abiejų užsieniečių buvo priimti analogiški, apribojant jų judėjimo laisvę. Kaip jau minėta anksčiau, bendradarbiavimo su institucijomis faktorius šiuose nutartyse neaptartas. Pažymėtina, kad lapkričio 8 d. nutartyje byloje Nr. A-2523-552/2023 LVAT nurodė, kad „užsieniečiui nėra taikoma griežčiausia priemonė – sulaikymas, todėl negalima tvirtinti, kad nustatant jam tam tikrus apribojimus būtų pernelyg ribojamos jo teisės ar neužtikrinami jo, kaip pažeidžiamo asmens, poreikiai“ [34]. Pažymėtina, kad nė viename iš visų 20 analizuotų VRAT ir LVAT sprendimų užsieniečiui, kuris buvo perduotas Lietuvai pagal Dublino III reglamentą, nebuvo skirtas „sulaikymas“, judėjimo laisvė buvo apribota skiriant alternatyvią sulaikymui priemonę. Be kita ko, tai reiškia, kad bent jau nagrinėjama atvejais pažeidžiamiesiems asmenims nebuvo taikomos švelnesnės priemonės, lyginant su kitais pagal Dublino III reglamentą perduotais užsieniečiais, t. y. pažeidžiamumo faktorius sprendimams įtakos neturėjo.

1 iš 10 analizuotų atvejų užsienietis neturėjo prieglobsčio prašytojo statuso ir laukė sprendimo dėl išsiuntimo į kilmės valstybę įvykdymo. Nuasmenintoje nutartyje nėra palikta užuominų apie užsieniečio kilmės šalį, taip pat neminima, ar įmanoma įvykdyti jo išsiuntimą į kilmės šalį. Judėjimo laisvės ribojimo poreikis argumentuojamas išskirtinai tuo, kad asmuo, neturėdamas tam teisės, jau kartą buvo išvykęs iš Lietuvos. Atsižvelgus į tai, kad tik 1 atveju iš 10 analizuota nutartis neteisėtai šalyje esančio užsieniečio byloje ir joje nėra nurodyta specifinių judėjimo laisvės ribojimą pagrindžiančių aplinkybių, konstatuotina, kad, priešingai negu VRAT atveju, surinkti duomenys nesuponuoja apibendrinančių išvadų dėl LVAT praktikos neteisėtai šalyje esančių užsieniečių judėjimo laisvės ribojimo klausimu.

Papildomi pastebėjimai

LVAT nutartyje byloje Nr. A-1520-442/2023 ir VRAT sprendimuose bylose Nr. A20.-405-617/2023 ir Nr. A20.-442-617/2023 pažymėta, kad asmenys buvo išvykę į užsienio valstybes ir jose gyveno neteisėtai (arba „nelegaliai“). Pažymėtina, kad asmenys, kurių bylose priimti minėti sprendimai, buvo perduoti Lietuvai remiantis Dublinas III reglamentu, kuris dažniausiai naudojamas prieglobsčio prašytojų perdavimui. Atsižvelgus į tai, labai tikėtina, kad Lietuvai perduoti asmenys užsienio valstybėse prašėsi prieglobsčio, t. y., skirtingai negu vykimas iš vienos šalies į kitą, jų „buvimas“ užsienio šalyse nebuvo „neteisėtas“, lygiai taip pat, kaip Lietuvoje prieglobsčio prašantys asmenys nėra šalyje „neteisėtai“. Taigi, minėtais atvejais, teismai savo išvadas grindžia faktine ir teisine prasme neteisinga prielaida.

Visiems užsieniečiams, dėl kurių buvo priimti analizuojami sprendimai, buvo skirta alternatyvi sulaikymui priemonė, tačiau skirtingų formų: 1) apgyvendinimas URC netaikant judėjimo laisvės ribojimų arba 2) apgyvendinimas URC, suteikiant teisę judėti tik apgyvendinimo vietai priklausančioje teritorijoje. Šiuo klausimu pirmiausia pažymėtina, kad bet kuri „alternatyvi sulaikymui priemonė“ gali būti taikoma tik tuo atveju, jeigu egzistuoja Lietuvos Respublikos įstatyme „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ numatytas pagrindas sulaikyti užsienietį, tačiau užsieniečio tapatybė nustatyta, jis nekelia grėsmės valstybės saugumui ir viešajai tvarkai, teikia pagalbą institucijoms nustatant jo teisinę padėtį Lietuvos Respublikoje ir kt. Tokiu būdu, nepriklausomai nuo to, ar tai plačiai aptarta sprendime bei kokia alternatyvi sulaikymui priemonė pritaikyta, visuose analizuotuose sprendimuose suponuojama, kad yra įstatyminis pagrindas sulaikyti pagal Dublino III reglamentą perduotus užsieniečius.

[34] <https://liteko.teismai.lt/viesasprendimupaieska/tekstas.aspx?id=e793d064-f881-4aad-af92-71d59f93190d>

Be to, pirmoji iš minėtų alternatyvių sulaikymui priemonių pakankamai tiksliai perteikia užsieniečiui skirto apgyvendinimo režimo pobūdį, tuo tarpu antroji vertintina, kaip *de facto* sulaikymas, kaip tai apibrėžta 2013 m. birželio 26 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2013/33/ES, kuria nustatomos normos dėl tarptautinės apsaugos prašytojų priėmimo (nauja redakcija), 2 straipsnio (h) punkte, nepriklausomai nuo to, kaip minėta priemonė vadinama nacionalinėje teisėje. 2020 m. gegužės 14 d. sprendime sujungtose bylose C-924/19 PPU ir C-925/19 PPU Europos Sąjungos Teisingumo Teismas konstatavo, kad trečiosios šalies piliečiui nustatyta pareiga nuolat likti griežtai apibrėžtoje uždaroje tranzito zonoje, kurioje šio piliečio judėjimas ribojamas ir kontroliuojamas, ir šis trečiosios šalies pilietis negali teisėtai savo valia iš jos išeiti bet kuria kryptimi, yra laisvės atėmimas, kuris laikytinas „sulaikymu“ [35]. 2023-06-07 Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo nutarime Nr. KT53-A-N6/2023 „Dėl Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ nuostatų atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ konstatuota, kad prieglobsčio prašytojo laikinas apgyvendinamas nesuteikiant teisės laisvai judėti Lietuvos Respublikos teritorijoje yra viena griežčiausių ir labiausiai asmens laisvę varžančių priemonių, galinčių būti prilyginamų sulaikymui (žr., pvz., Nutarimo 27.1, 27.3, 27.5 p.).

Atsižvelgus į besitęsiančias diskusijas dėl „apgyvendinimo URC, suteikiant teisę judėti tik apgyvendinimo vietai priklausančioje teritorijoje“ tinkamo kvalifikavimo ir prilyginimo sulaikymui, LRK stebėtojai įvertino, kuo skiriasi užsieniečių, kuriems teismo sprendimu skirtas „sulaikymas“, ir užsieniečių, kuriems paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė, nustatant teisę judėti tik URC teritorijoje, faktinė padėtis. Reguliarių priėmimo sąlygų stebėsenos vizitų URC metu pastebėti 2 esminiai skirtumai:

1) sulaikytieji užsieniečiai gali naudotis mobiliaisiais telefonais tik nustatytu metu, o taikant alternatyvią sulaikymui priemonę užsieniečiai jais gali naudotis nevaržomai;

2) sulaikytieji užsieniečiai gali išeiti į laukę aplink pastatą aptvertą teritoriją tik nustatytu metu, o taikant alternatyvią sulaikymui priemonę užsieniečiai į aptvertą perimetrą aplink pastatą gali išeiti bet kuriuo metu.

Kitų skirtumų vizitų metu nepastebėta. Nors įstatymas referuoja į „teisę judėti apgyvendinimo vietai priklausančioje teritorijoje“, vis dėlto už konkrečiam pastatui priklausančios aptvertos teritorijos ribų užsieniečiai, kuriems skirta ši alternatyvi sulaikymui priemonė, išeiti negali, kas dar labiau pagrindžia poziciją, jog ši priemonė yra *de facto* sulaikymas.

[35] Europos Sąjungos Teisingumo Teismo Didžiosios kolegijos 2020 m. gegužės 14 d. sprendimas byloje FMS ir kt., C/924/19 PPU ir C/925/19 PPU, EU:C:2020:367, rezoliucinės dalies 4 punktas:

<https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=226495&pageIndex=0&doclang=LT&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=1124>

V. IŠVADOS

- Ne visi pagal Dublino III reglamentą Lietuvai perduoti užsieniečiai atsiduria URC. Iš 112 2024 m. Lietuvai perduotų užsieniečių, į Pabradės URC laikinam apgyvendinimui arba sulaikymui perkelti 77 asmenys. Tiems, kurie atsiduria Pabradės URC, užtikrinamos vienodos sąlygos, nepaisant teisinio statuso, kaip ir visiems centro gyventojams [36].
- Lyginant su 2022 m., 2023 m. Lietuvai pagal Dublino III reglamentą perduodamų užsieniečių skaičius beveik padvigubėjo (2022 m. – 59 asmenys, 2023 m. – 112).
- Didžiąją dalį Lietuvai perduodamų užsieniečių 2023 m. sudarė Irako piliečiai (apie 34 proc. visų perduotų asmenų). Taip pat didžioji dalis užsieniečių Lietuvai perduoti iš Vokietijos (apie 46 proc.). Vykdamas interviu su į tikslinę grupę patenkančiais užsieniečiais nustatyta, kad didžioji dalis iš Vokietijos perduotų asmenų perduoti iš Šiaurės Reino-Vestfalijos ir Bavarijos.
- VRM nepateikė tikslios informacijos apie tai, kokia dalis 2023 m. Lietuvai perduotų užsieniečių pirmą kartą į Lietuvą atvyko nereguliariu būdu 2021 m. užsieniečių antplūdžio metu. Vis dėlto, iš interviu ir teismų analizės metu surinktų duomenų matyti, kad didžioji dalis asmenų į Lietuvą atvyko 2021 m. vasarą – 11 iš 17 respondentų ir 16 iš 19 asmenų, kurių bylose priimti analizuoti teismų sprendimai.
- Nepastebėtas nė vienas atvejis, kad į tikslinę grupę patenkantiems asmenims būtų skirtas sulaikymas, visais atvejais skiriama alternatyvi sulaikymui priemonė apribojant arba neapribojant judėjimo laisvę. VRM pateikta informacija ir analizuota teismų praktika rodo, kad didžiąjai daliai pagal Dublino III reglamentą Lietuvai perduotų asmenų Lietuvoje apribojama judėjimo laisvė skiriant alternatyvią sulaikymui priemonę – apgyvendinimas URC, suteikiant teisę judėti tik apgyvendinimo vietai priklausančioje teritorijoje. Nors formaliai šių asmenų judėjimo laisvės ribojimai nėra vadinami sulaikymu, asmenys laikomi *de facto* sulaikymo sąlygomis.
- Kartu sudėjus interviu metu ir teismų sprendimų analizės metu surinktą informaciją, neidentifikuota aiškių priežasčių, dėl kurių į tikslinę grupę patenkančių prieglobsčio prašytojų judėjimo laisvė yra apribojama. Tiek VRAT, tiek LVAT sprendimuose pastebėtas tam tikras dėsningumas, kai judėjimo laisvė nebuvo ribojama tiems užsieniečiams, kurie bendradarbiauja su valstybės institucijomis. Vis dėlto, teismų sprendimų turinio analizė nepagrindžia prielaidos, kad nebendradarbiavimas yra pagrindas apriboti judėjimo laisvę, kadangi atitinkamuose sprendimuose iš viso neužsimenama ar asmenys bendradarbiauja su valstybės institucijomis. Prieglobsčio prašytojų judėjimo laisvė gali būti ribojama nepaisant pažeidžiamumo, nepaisant to, ar jie kelia grėsmę valstybės saugumui ir viešajai tvarkai, ar jų tapatybė yra patvirtinta. Taip pat įtakos teismų sprendimams neturi tai, kokių būdu asmuo į Lietuvą atvyko pirmą kartą ir kokiomis aplinkybėmis išvyko (ar buvo gautas galutinis sprendimas/ar laukė atsakymo iš MD). Tam tikrais atvejais VRAT ir LVAT priima sprendimus apriboti užsieniečių judėjimo laisvę argumentuodami vien tuo, kad praeityje asmuo, neturėdamas tam teisės, jau buvo savavališkai išvykęs iš Lietuvos.

[36] Pabradės URC užtikrinamos priėmimo ir apsaugos sąlygos detalčiai aprašomos 2023 m. Lietuvos Raudonojo Kryžiaus metinėje stebėsenos ataskaitoje: <https://redcross.lt/veiklos/prieglobscio-ir-migracijos-programa/stebesena-2/>

- Remiantis teismų sprendimų analize ir interviu su užsieniečiais metu surinkta informacija, matoma tendencija, kad įprastai į tikslinę grupę patenkantiems užsieniečiams judėjimo laisvės ribojamai skiriami po pakartotinio bandymo išvykti iš Lietuvos.
- VRAT praktika rodo, kad neteisėtai šalyje esantiems ir sprendimo dėl išsiuntimo į kilmės valstybes įvykdymo laukiantiems užsieniečiams judėjimo laisvė nebūna ribojama tais atvejais, kai išsiuntimas į jų kilmės šalį nėra praktiškai įgyvendintinas. Kita vertus, jei Lietuva turi susitarimus su asmens kilmės šalimi ir vykdo išsiuntimus į minėtą šalį, užsieniečio judėjimo laisvė apribojama argumentuojant tuo, kad asmenys, neturėdami tam teisės, jau kartą buvo išvykę iš Lietuvos, todėl yra tikimybė, kad jie tai padarys vėl. LVAT praktika neteisėtai šalyje esančių užsieniečių atžvilgiu analizuojama nebuvo dėl duomenų stokos.
- Pastebėta, kad tam tikrais atvejais teismai savo išvadas grindžia klaidinga prielaida, jog užsieniečiai, prieš perduodant juos Lietuvai, užsienio valstybėse gyveno neteisėtai. Šiuo klausimu pažymėtina, kad, kaip ir Lietuvoje, kitose valstybėse, kurios taiko Dublino III reglamentą, prieglobsčio pasiprašiusių asmenų buvimas jų teritorijoje nelaikomas „neteisėtu gyvenimu“.

PRIEDAI

Priedas Nr. 1. Klausimai VRM

1. Kiek užsieniečių buvo perduota Lietuvai pagal Dublino III reglamentą per 2023 m.? (pagal kilmės šalis)
 - 1.1. Kiek iš jų yra per 2021 m. prasidėjusį užsieniečių antplūdį nereguliariu būdu į Lietuvą atvykusių užsieniečių?
 - 1.2. Kiek iš jų po perdavimo Lietuvai pasiprašė prieglobsčio?
 - 1.3. Kiek iš jų buvo apgyvendinti URC?
 - 1.4. Kiek iš jų buvo apribota judėjimo laisvė (sulaikymas arba alternatyvi sulaikymui priemonė suteikiant teisę judėti apgyvendinimo vietai priklausančioje teritorijoje)?

2. Iš kokių šalių buvo perduoti minėti užsieniečiai? (prie pavadinimų nurodykite kiek užsieniečių buvo perduota iš konkrečios šalies)

Priedas Nr. 2. Klausimai URC administracijai

1. Ar visi pagal Dublino III reglamentą į Lietuvą grąžinti asmenys bent kuriam laikui atsiduria URC?

2. Kiek pagal Dublino III reglamentą grąžintų žmonių šiuo metu gyvena URC?
 - 2.1. Kiek iš jų yra sulaikyti teismo sprendimu? Kokiais pagrindais?
 - 2.2. Keliems iš jų teismo sprendimu skirta sulaikymui alternatyvi priemonė – apgyvendinimas URC su galimybe judėti tik centro teritorijoje? Kokiais pagrindais?
 - 2.3. Kiek iš jų teismo sprendimu buvo skirta kitokia sulaikymui alternatyvi priemonė? Kokia? Kokiais pagrindais?
 - 2.4. Kiek iš jų turi teisę laisvai judėti Lietuvos teritorijoje?

3. Kiek ir kokios pilietybės asmenų nuo 2023 m. pradžios buvo perkelta į Lietuvą pagal Dublino III Reglamentą?
 - 3.1. Kiek iš jų yra nuo 2021 m. prasidėjusio užsieniečių antplūdžio nereguliariu būdu į Lietuvą atvykusių užsieniečių?

4. Kokiais kriterijais vadovaujasi URC, nusprendžiant, ar kreiptis į teismą dėl asmens sulaikymo arba alternatyvos sulaikymui paskyrimo?

5. Ar pagal Dublino III reglamentą grąžintiems prieglobsčio prašytojams centre prieinamos paslaugos skiriasi nuo paslaugų, kurios tiekiamos kitiems centre apgyvendintiems prieglobsčio prašytojams? Jei taip, kuo skiriasi?

6. Ar pagal Dublino III reglamentą grąžintiems užsieniečiams, kurie neturi prieglobsčio prašytojų statuso, centre prieinamos paslaugos skiriasi nuo paslaugų, kurios tiekiamos kitiems centre apgyvendintiems prieglobsčio prašytojų statuso neturintiems užsieniečiams? Jei taip, kuo skiriasi?

Priedas Nr. 3. Užsieniečių, perduotų Lietuvai pagal Dublino III reglamentą, stebėsenos klausimynas

1. Kilmės šalis
2. Lytis (Vyras/Moteris/Kita)
3. Ar esate pilnametis? (Taip/Ne)
4. Ar Lietuvoje gyvenate vienas, ar su šeima? (Vienas/Su šeima (tik suaugę)/Su šeima (įskaitant nepilnamečius))
5. Koks jūsų teisinis statusas? (Prieglobsčio prašytojas/Neteisėtai teritorijoje esantis/Kita)
6. Ar jūsų judėjimo laisvė šiuo metu yra apribota? (Taip/Ne)
7. Kada pirmą kartą atvykote į Lietuvą?
8. Koku būdu atvykote į Lietuvą? (Reguliariu būdu per PKP / Nereguliariu būdu per žalią sieną/Kita)
9. Ar tuo metu Lietuvoje pasiprašėte prieglobsčio? (Taip/Ne)
 - 9.1. Jei taip, kokioje stadijoje buvo jūsų prieglobsčio prašymas, kai išvykote iš Lietuvos? (Byla uždaryta – prieglobstis nesuteiktas/Byla atidaryta – sprendimas nepriimtas)
10. Kada išvykote iš Lietuvos?
11. Ar kitoje ES valstybėje prašėtės prieglobsčio? (Taip/Ne)
12. Kada buvote grąžintas į Lietuvą?
13. Iš kokios šalies buvote grąžintas į Lietuvą?
 - 13.1. Jei buvote grąžintas iš Vokietijos, patikslinkite iš kokios Vokietijos žemės.
14. Ar turite teismo arba kitų institucijų sprendimą dėl jūsų grąžinimo į Lietuvą? (Taip/Ne)
15. Ar apskundėte sprendimą dėl grąžinimo į Lietuvą? (Taip/Ne)
16. Kai buvote grąžintas į Lietuvą, ar iš karto buvote perkeltas į Pabradės centrą, ar kuriam laikui buvote apgyvendintas oro uosto ar kitose patalpose? (Iš karto/Oro uoste/Kita)
 - 16.1. Jei buvote apgyvendintas oro uosto ar kitose patalpose, kiek laiko ten praleidote?
17. Ar grąžinus jus į Lietuvą buvo apribota jūsų judėjimo laisvė? (Taip/Ne)
 - 17.1. Jei taip, kokiam laikotarpiui?
 - 17.2. Jei taip, ar žinote kokiu pagrindu buvo apribota jūsų judėjimo laisvė? (Išvardinkite pagrindą)
 - 17.3. Jei taip, ar turite sprendimą, kurio pagrindu buvo apribota jūsų judėjimo laisvė?
 - 17.4. *Papildomi pastebėjimai*

18. Ar grįžus į Lietuvą jūs naudojotės valstybės garantuojamomis teisinėmis paslaugomis? (Taip/Ne)

18.1. Jei taip, kokias paslaugas minėtas advokatas jums suteikė?

18.2. Jei taip, ar palaikote ryšį su jums priskirtu advokatu? (Taip/Ne/Anksčiau taip, bet jau nebepalaikau)

19. Ar naudojotės privataus advokato paslaugomis? (Taip/Ne/Anksčiau taip, bet jau nebesinaudoju)

19.1. Jei taip, kokių klausimų jums padėjo privatus advokatas?

Tik tiems, kurių judėjimo laisvė buvo apribota, bet nebėra:

20. Kas padėjo atgauti judėjimo laisvę? (Baigėsi teismo paskirtas sulaikymo terminas/Privatus teisininkas/NVO teisininkas/ VGTP/Kita)

Tik prieglobsčio prašytojams:

21. Ar grįžus į Lietuvą jums teko iš naujo pereiti prieglobsčio procedūras (Pirminis interviu, interviu su Migracijos departamento atstovu)? (Taip/Ne/Kita)

Visiems apie gyvenimo sąlygas:

22. Kaip jums atrodo, ar grąžinus jus į Lietuvą, pareigūnai ar kiti valdžios pozicijoje esantys asmenys, elgėsi su jumis kitaip nei su kitais dėl to, kad buvote pasišalinęs iš Lietuvos? (Taip/Ne)

22.1. Jei taip, detalizuokite kodėl taip manote.

23. Ar jums prieinamos nemokamos sveikatos apsaugos paslaugos? (Taip/Ne)

23.1. *Papildomi pastebėjimai*

24. Ar jums prieinama nemokama psicho-socialinė pagalba?

24.1. *Papildomi pastebėjimai*

25. Ar jums suteikiama reikiama humanitarinė pagalba? (Taip/Ne)

25.1. *Papildomi pastebėjimai*

Priedas Nr. 4. Papildoma informacija, pateikta analizuotuose VRAT sprendimuose

2023 m. vasario 24 d. VRAT sprendimas byloje Nr. A20.-123-617/2023. Užsienietė į Lietuvą atvyko 2021 m. ir *de facto* sulaikymo sąlygomis Lietuvoje praleido 12 mėnesių. 2022-06-09 apgyvendinus ją be judėjimo laisvės apribojimų, ji išvyko iš Lietuvos. 2023-02-22 užsienietė buvo perduota Lietuvai pagal Dublino III reglamentą. Grįžus į Lietuvą užsienietė nepateikė paskesnio prieglobsčio prašymo, todėl teismo sprendimo priėmimo metu neturėjo teisės likti Lietuvoje. Jos atžvilgiu buvo priimtas sprendimas išsiųsti ją į kilmės šalį (Iraką), tačiau šis sprendimas nėra vykdomas ir nėra aišku kada bus įvykdytas. Nors VRAT sprendime nurodyta, kad užsienietė yra Irako Respublikos pilietė, toliau teigiama, kad „*pasikreipus į Kongo Demokratinės Respublikos ambasadą susitarimas nebuvo pasiektas*“. Tikėtina, kad buvo padaryta klaida ir turėta omenyje, kad bandyta komunikuoti su Irako ambasada. Atsižvelgus į aukščiau išdėstytas aplinkybes, teismas konstatavo, kad „*įvertinus galutinio sprendimo įvykdymo ir Užsieniečio išsiuntimo iš Lietuvos Respublikos tikimybę bei sutikus su Centro ir pirmosios instancijos teismo argumentais, Užsieniečio judėjimo laisvės ribojimas galėtų tapti neterminuotu, tačiau tokia situacija pagal įstatymą nėra leidžiama*“. Atsižvelgiant į tai, nuspręsta užsienietės judėjimo laisvės neriboti.

2023 m. gegužės 5 d. VRAT sprendimas byloje Nr. A20.-219-617/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko 2021 m. liepą ir iki 2022-06-07 buvo *de facto* sulaikytas. Minėtą dieną užsienietis buvo apgyvendintas neribojant jo judėjimo laisvės. Turėdamas galimybę laisvai judėti, 2022-06-29 jis išvyko iš apgyvendinimo vietos ir nustatytu laiku negrįžo. 2023-04-26 užsienietis buvo perduotas Lietuvai iš Vokietijos pagal Dublino III reglamentą. Lietuvoje paskesnio prieglobsčio prašymo jis nepateikė ir teisės likti šalyje neįgijo, jo atžvilgiu turėjo būti vykdomas anksčiau priimtas sprendimas dėl išsiuntimo į kilmės šalį. 2023-04-28 užsieniečiui buvo paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas URC, netaikant judėjimo laisvės apribojimų. Turėdamas galimybę laisvai judėti, 2023-05-04 jis pasišalino iš apgyvendinimo vietos bei buvo sulaikytas bandydamas išvykti iš Lietuvos Respublikos į Lenkijos Respubliką. Po užsieniečio grąžinimo atgal į URC buvo dar kartą svarstomas jo judėjimo laisvės ribojimo klausimas. Teismas konstatavo, kad: „*esant išdėstytoms aplinkybėms, yra didelė tikimybė, jog netaikant judėjimo laisvės apribojimų, užsienietis, pasinaudojęs laisvu asmenų judėjimu Šengeno erdvėje, išvyks iš Lietuvos Respublikos į kitas Europos Sąjungos šalis*“. Tuo pagrindu nuspręsta apriboti užsieniečio judėjimo laisvę.

2023 m. rugpjūčio 16 d. VRAT sprendimas byloje Nr. A20.-413-1199/2023. Asmuo į Lietuvą atvyko 2021 m. liepą bei iki 2023-07-06 jis buvo *de facto* sulaikytas. Minėtą dieną buvo nuspręsta jį apgyvendinti netaikant judėjimo laisvės apribojimų. 2022-08-02 užsieniečiui buvo skirta kita alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas VSAT, suteikiant teisę judėti tik apgyvendinimo vietai priklausančioje teritorijoje, o 2022-09-14 ji buvo vėl pakeista į apgyvendinimą neapribojant judėjimo laisvės. Užsienietis, turėdamas galimybę laisvai judėti, 2022-10-25 išvyko iš apgyvendinimo vietos ir negrįžo, o 2023-05-17 buvo perduotas Lietuvai iš Austrijos pagal Dublino III Reglamentą. Paskesnio prieglobsčio prašymo užsienietis nepateikė, todėl teismo nutarimo priėmimo metu neturėjo teisės likti Lietuvos teritorijoje ir laukė sprendimo dėl išsiuntimo į kilmės šalį (Nigeriją) įvykdymo. Motyvuojant judėjimo laisvės apribojimo taikymą, teismas konstatavo, kad užsienietis nebendradarbiauja su kompetentingų institucijų darbuotojais ir nepateikia prašomos informacijos apie jo tapatybę. Taip pat nurodoma, kad „*užsienietis skirtingu metu nurodė skirtingas tiek jo išvykimo iš kilmės valstybės priežastis, tiek savo anketinius duomenis*“. VRAT sprendime taip pat minima, kad teismo posėdžio metu užsienietis pasakė, kad iš Lietuvos pasišalino, nes nenorėjo būti išsiųstas į kilmės šalį. Anot VRAT, „*įvertinus šią aplinkybę kartu su kitomis pirmiau aptartomis nagrinėjamam klausimui reikšmės turinčiomis aplinkybėmis,*

darytina išvada, kad nagrinėjamu atveju yra pagrindas manyti, jog netaikant judėjimo laisvės apribojimų, Užsienietis, pasinaudojęs laisvu asmenų judėjimu Šengeno erdvėje, išvyks iš Lietuvos Respublikos į kitas Europos Sąjungos šalis <...> taip vengs sprendimo dėl jo išsiuntimo vykdymo“. VRAT sprendime taip pat nurodoma, kad 2023-05-25 ir 2023-08-01 URC kreipėsi į Nigerijos ambasadą, kad asmeniui būtų išduoti grįžimo į kilmės šalį dokumentai, tačiau dokumentai nebuvo gauti. Įvertinus tai, kad nėra aišku kada pavyks įgyvendinti MD sprendimą dėl išsiuntimo, judėjimo laisvės apribojimą asmeniui VRAT pritaikė ne 3, o 2 mėnesiams.

2023 m. rugpjūčio 16 d. VRAT sprendimas byloje Nr. A20.-405-617/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko 2021 m. liepą, buvo *de facto* sulaikytas, o 2021-10-01 pasišalino iš apgyvendinimo vietos ir išvyko iš Lietuvos. 2023-05-16 asmuo buvo perduotas Lietuvai iš Vokietijos. Teismas konstatavo, kad, atsižvelgus į minėtas aplinkybes, *„yra didelė tikimybė, jog netaikant judėjimo laisvės apribojimų, užsienietis, pasinaudojęs laisvu asmenų judėjimu Šengeno erdvėje, išvyks iš Lietuvos Respublikos į kitas Europos Sąjungos šalis <...> Užsieniečio elgesys (neteisėtai išvyko į Vokietiją ir nuo 2021 m. spalio 1 d. iki 2023 m. gegužės 16 d. nelegaliai buvo Europos Sąjungoje) nepaneigia rizikos, kad, neribojant jo judėjimo laisvės, jis sieks pabėgti ir išvykti iš Lietuvos Respublikos“.* Šiais pagrindais prieglobsčio prašytojo judėjimo laisvė buvo apribota.

2023 m. rugpjūčio 24 d. VRAT sprendimas byloje Nr. A20.-431-617/2023. Užsienietis į Lietuvos Respubliką atvyko 2021 m. liepą ir buvo *de facto* sulaikytas 11 mėnesių. 2022-06-23 jam buvo paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas URC netaikant judėjimo laisvės apribojimų. 2022-07-04 užsienietis išvyko iš Lietuvos Respublikos, o 2023-07-24 buvo perduotas Lietuvai iš Vokietijos pagal Dublino III reglamentą. Lietuvoje paskesnio prieglobsčio prašymo jis nepateikė, todėl laukia anksčiau jo prieglobsčio byloje priimto sprendimo išsiųsti jį į kilmės šalį (Iraką) įvykdymo. VRAT sprendime konstatuota, kad *„išlieka pakankamas pagrindas manyti, kad judėdamas laisvai užsienietis gali pakartotinai savavališkai išvykti iš Lietuvos Respublikos į kitas Europos Sąjungos valstybes ir pasislėpti, tuo sutrukdydamas sprendimo jo prieglobsčio byloje vykdymui“.* Tuo remiantis užsieniečio judėjimo laisvė apribota.

2023 m. rugpjūčio 24 d. VRAT sprendimas byloje Nr. A20.-436-1199/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko 2021 m. liepą, o 2021-08-29 pasišalino iš apgyvendinimo vietos, taip pažeisdamas URC Vidaus tvarkos taisykles, tačiau po dviejų dienų buvo sulaikytas ir grąžintas į centrą. 2022-07-27 asmeniui buvo paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas URC netaikant judėjimo laisvės apribojimų. 2022-08-13 asmuo išvyko iš apgyvendinimo vietos ir laiku negrįžo. 2023-05-31 jis buvo perduotas Lietuvai pagal Dublino III reglamentą. Po perdavimo 2023-06-02 teismo sprendimu jam buvo paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas URC netaikant judėjimo ribojimų. VRAT sprendime nurodoma: *„nustatyta, kad Irako Respublikos pilietis W. H. H. H. į Lietuvos Respubliką atvyko neteisėtai, ne per pasienio kontrolės punktą, neturėdamas teisėto buvimo Lietuvos Respublikoje patvirtinančių dokumentų, tačiau jis yra prieglobsčio prašytojas, galutinis sprendimas prieglobsčio byloje dar nėra nepriimtas. Teikimą nagrinėjantis teismas akcentuoja ir tai, kad duomenų, kad prieglobsčio prašytojas gali kelti grėsmę valstybės saugumui ir viešajai tvarkai teismui pateiktoje medžiagoje nėra. Užsieniečio tapatybė nustatyta, pagal galimybes užsienietis bendradarbiavo su teisėsauga nagrinėjant jo prieglobsčio prašymą“.* Remiantis šiais pagrindais užsieniečio judėjimo laisvė nebuvo apribota.

2023 m. rugpjūčio 25 d. VRAT sprendimas byloje Nr. A20.-442-617/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko 2021 m. liepą ir 11 mėnesių praleido *de facto* sulaikymo sąlygomis. 2022-06-29 jis buvo apgyvendintas netaikant judėjimo laisvės apribojimų. 2022-07-20 asmuo išvyko iš apgyvendinimo vietos ir nustatytu laiku negrįžo. 2023-08-22 jis buvo perduotas Lietuvai iš Vokietijos pagal Dublino III reglamentą, atvykęs

pateikė paskesnę prieglobsčio prašymą. VRAT sprendime nepateikta informacijos apie tai, ar prieglobsčio prašytojas kelia grėsmę valstybės saugumui ir viešajai tvarkai, ar jis bendradarbiauja su Lietuvos institucijomis, ar jo tapatybė yra patvirtina. Neįvertinus šių aplinkybių, teismas konstatavo, kad „užsienietis, turėdamas galimybę laisvai judėti, praėjus vos 20 dienų nu paleidimo iš sulaikymo, 2022-07-20 neteisėtai pasišalino iš apgyvendinimo vietos ir išvyko iš Lietuvos Respublikos. Europos sąjungos valstybėse jis gyveno neteisėtai virš metų laiko <...> Esant išdėstytoms aplinkybėms yra didelė tikimybė, jog netaikant judėjimo laisvės apribojimų, užsienietis, pasinaudojęs laisvu asmenų judėjimu Šengeno erdvėje, išvyks iš Lietuvos Respublikos“. Tuo remiantis prieglobsčio prašytojo judėjimo laisvė buvo apribota.

2023 m. rugsėjo 7 d. VRAT sprendimas byloje Nr. A20.-467-1194/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko 2021 m. liepą ir buvo *de facto* sulaikytas beveik metus laiko. 2022-05-25 teismo sprendimu užsienietis buvo apgyvendintas netaikant judėjimo laisvės apribojimų. Praėjus dvejiems mėnesiams nuo judėjimo laisvės atgavimo, užsienietis pasišalino iš apgyvendinimo vietos ir išvyko iš Lietuvos. 2023-09-04 jis buvo perduotas Lietuvai iš Suomijos. VRAT sprendime nėra duomenų apie tai, ar prieglobsčio prašytojas kelia grėsmę valstybės saugumui, ar jis bendradarbiauja su Lietuvos institucijomis. Jame nurodoma, kad „esant išdėstytoms aplinkybėms yra didelė tikimybė, kad netaikant judėjimo laisvės apribojimų, Užsienietis, pasinaudojęs laisvu asmenų judėjimu Šengeno erdvėje, išvyks iš Lietuvos Respublikos“. Tuo vadovaujantis, prieglobsčio prašytojo judėjimo laisvė buvo apribota.

2023 m. rugsėjo 12 d. VRAT sprendimas byloje Nr. A20.-456-1199/2023. Užsienietis nereguliariu būdu į Lietuvą atvyko 2021 m. liepą, o spalį pažeidė apgyvendinimo vietos vidaus tvarkos taisykles, pasišalino iš apgyvendinimo vietos ir nustatytu laiku negrįžo (suponuojama, kad teisę išeiti už centro ribų pasišalinimo metu turėjo). 2023-03-02 asmuo buvo perduotas Lietuvai pagal Dublino III reglamentą, o 2023-03-30 buvo įtrauktas į pažeidžiamų asmenų sąrašą. 2023-04-08 URC šeimos gydytojo kabineto medicinos personalas nurodė, kad prieglobsčio prašytojo būklė atvykus į centrą buvo bloga, jam suteiktos gydytojų konsultacijos, paskirtas gydymas. VRAT sprendime nurodoma, kad asmuo buvo gydomas nuo stiprių psichotropinių ir narkotinių medžiagų vartojimo priklausomybės, o šiuo metu (sprendimo priėmimo laikotarpiu) jo sveikatos būklė gera. Teikimo nagrinėjimo metu URC atstovė nurodė, kad yra svarstoma išbraukti prieglobsčio prašytoją iš pažeidžiamų asmenų sąrašo, tačiau oficialiai teismui tokie duomenys nebuvo pateikti. VRAT sprendime nurodyta, kad nagrinėjamu atveju nėra neginčijamų duomenų, kad užsienietis keltų grėsmę Lietuvos saugumui ir viešajai tvarkai. Anot VRAT, „pažeidžiami asmenys <...> gali būti sulaikyti tik ypatingu atveju (Įstatymo 114 straipsnio 4 dalis). O šiuo atveju Užsieniečio judėjimo laisvė *de facto* (lot. faktiškai) yra ribojama daugiau nei 6 mėnesius. M. M. į pažeidžiamų asmenų sąrašą įtrauktas 2023 m. kovo 30 d., t. y. beveik prieš 6 mėnesius. Į jį jis yra įtrauktas iki šiol. Tai sudaro pagrindą manyti, kad Užsieniečio turimos sveikatos problemos yra pakankamai rimtos“. Teismo sprendime taip pat pažymima, kad užsienietis negali būti sulaikytas ilgiau nei 6 mėnesiams (prieglobsčio prašytojui buvo paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė ribojant judėjimo laisvę nuo 2023-03-02 iki sprendimo priėmimo dienos), išskyrus atvejus, kai jis nebendradarbiauja siekiant jį išsiųsti iš Lietuvos Respublikos. Remiantis išdėstytomis aplinkybėmis asmens judėjimo laisvė nebuvo apribota.

2023 m. lapkričio 21 d. VRAT sprendimas byloje Nr. A20.-568-617/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko 2021 m. liepą bei iki 2022-06-29 buvo *de facto* sulaikytas, o 2022-07-20 išėjo iš apgyvendinimo vietos ir nebegrįžo. 2023-08-22 jis buvo perduotas Lietuvai iš Vokietijos pagal Dublino III reglamentą. Iš pradžių 2023-08-25 užsieniečiui buvo paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė apribojant jo judėjimo laisvę, o 2023-11-21 buvo sprendžiama dėl šios alternatyvios sulaikymui priemonės pratęsimo. VRAT sprendime

nurodyta, kad „šiuo metu užsienietis turi leidimą dirbti Lietuvos Respublikoje, bet šia teise negali pasinaudoti dėl faktinio sulaikymo. Nors nagrinėjamoje byloje nustatyta, jog užsienietis pasišalino iš Lietuvos Respublikos ir buvo gražintas pagal Dublino III reglamentą, teismo vertinimu, užsieniečio judėjimo laisvės apribojimų taikymas, nenustačius užsieniečio nebendradarbiavimą grindžiančių aplinkybių, pripažintina nebūtina ir neproporcinga priemone įstatymu siekiamiems tikslams“. Remiantis šiais pagrindais užsieniečio judėjimo laisvė nebuvo ribojama.

Priedas Nr. 5. Papildoma informacija, pateikta analizuotuose LVAT sprendimuose

2023 m. vasario 9 d. LVAT nutartis byloje Nr. A-1419-822/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko 2021 m. liepą. LVAT nutartyje nėra aiškiai nurodoma ar asmuo iš Lietuvos išvyko turėdamas galimybę judėti tik apgyvendinimo vietos teritorijoje, ar turėdamas teisę laisvai judėti Lietuvos teritorijoje (pateikiama prieštaringa informacija: „2022 m. birželio 8 d. sprendimu tenkino Užsieniečių registracijos centro teikimą, skyrė užsieniečiui alternatyvią sulaikymui priemonę – apgyvendinimą VSAT ar kitoje tam pritaikytoje vietoje nustatant teisę judėti tik apgyvendinimo vietai priklausančioje teritorijoje – iki 2022 m. gruodžio 3 d. Turėdamas galimybę laisvai judėti, užsienietis 2022 m. birželio 22 d. 10.14 val. pasišalino iš apgyvendinimo vietos, išvyko iš Lietuvos Respublikos.“). 2023-01-25 užsienietis buvo perduotas Lietuvai remiantis Dublino III reglamentu. Sausio 27 d. teismas nutarė skirti prieglobsčio prašytojui apgyvendinimą su judėjimo laisvės apribojimu, nors nurodė, kad prieglobsčio prašytojas bendradarbiauja su Lietuvos institucijomis, nėra duomenų, kad jis keltų grėsmę valstybės saugumui ir viešajai tvarkai. Sprendime nurodyta: „*alternatyvios sulaikymui priemonės sąlygų pažeidimas ir išvykimas iš Lietuvos Respublikos, rodo, kad kitomis, mažiau jo judėjimo laisvę varžančiomis priemonėmis, nėra galimybės pasiekti įstatymo tikslų, t. y. nustatyti prieglobsčio pašymo motyvus ir priimti galutinį sprendimą prieglobsčio byloje*“. Tuo remiantis asmeniui paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas VSAT, suteikiant teisę judėti tik apgyvendinimo vietai priklausančioje teritorijoje. Prieglobsčio prašytojas sausio 27 d. sprendimą apskundė, vasario 9 d. LVAT skundą tenkino ir nurodė, kad užsieniečio tapatybė yra nustatyta, užsienietis nekelia grėsmės valstybės saugumui ir viešajai tvarkai, o byloje nepateikta duomenų, jog užsienietis šiuo metu nebendradarbiauja su kompetentingų institucijų pareigūnais, atsisako teikti informaciją ar pagalbą. Anot LVAT, „*Vien aplinkybė, kad užsienietis pažeidė apgyvendinimo tvarką (anksčiau), nėra pagrindas savaimė apriboti asmens judėjimo laisvę*“.

2023 m. kovo 8 d. LVAT nutartis byloje Nr. A-1520-442/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko 2022 m. 2022-06-21 jis išėjo iš apgyvendinimo vietos ir negrįžo, o 2023-02-08 buvo perduotas Lietuvai pagal Dublino III reglamentą. LVAT nutartyje minima, kad užsienietis neteisėtai gyvena kitoje ES šalyje. Anot LVAT, „*Nors Užsieniečio tapatybė yra nustatyta, byloje nėra duomenų, kad jis kelia grėsmę valstybės saugumui ir viešajai tvarkai, tačiau jo elgesys nepaneigia rizikos, jog, skyrus švelnesnę alternatyvią sulaikymui priemonę, jis bandys pabėgti, pasislėpti ar kitaip užkardyti galimybę kompetentingoms institucijoms priimti ir įvykdyti sprendimus jo prieglobsčio byloje*“. Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes, prieglobsčio prašytojo judėjimo laisvė buvo apribota.

2023 m. gegužės 25 d. LVAT nutartis byloje Nr. A-1854-822/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko 2021 m. rugpjūtį bei iki 2022-07-25 buvo *de facto* sulaikytas. 2022-08-16 jis išvyko iš apgyvendinimo centro ir negrįžo. 2023-04-12 jis buvo perduotas Lietuvai iš Vokietijos pagal Dublino III reglamentą. Pirmosios instancijos teismas tenkino URC teikimą dėl užsieniečio judėjimo laisvės apribojimo, tačiau užsienietis šį sprendimą apskundė. LVAT nutartyje konstatuota, kad „*šiuo atveju nenustačius aplinkybių, kad Užsienietis*

trukdytų prašymo suteikti prieglobstį nagrinėjimui ar atsisakytų teikti informaciją ar prašymą grindžiančius motyvus, nedalyvautų organizuojamose procedūrose ir pan., nėra pagrindo sutikti su Centro argumentais ir daryti išvadą, kad Užsienietis nebendradarbiauja su kompetentingomis institucijomis nagrinėjant jo prašymą suteikti prieglobstį. Nors nagrinėjamoje byloje nustatyta, jog Užsienietis pasišalino iš Lietuvos Respublikos ir buvo grąžintas pagal Dublino III reglamentą, ir dėl šio fakto ginčo byloje nėra, teisėjų kolegijos vertinimu, Užsieniečio judėjimo laisvės apribojimų taikymas, nenustačius Užsieniečio nebendradarbiavimą grindžiančių aplinkybių, pripažintina nebūtina ir neproporcinga priemone siekiamiems tikslams (prašymo suteikti prieglobstį išnagrinėjimui ir sprendimo priėmimui) ir vadovaujantis Europos Sąjungos Teisingumo Teismo jurisprudencija, vien šiuo pagrindu Užsieniečio judėjimo laisvės apribojimas nagrinėjamoje byloje viršytų tai, kas griežtai būtina". Atsižvelgiant į tai, LVAT skyrė užsieniečiui alternatyvią sulaikymui priemonę – apgyvendinimą URC netaikant judėjimo laisvės ribojimų.

2023 m. gegužės 31 d. LVAT nutartis byloje Nr. A-1921-556/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko 2021 m. liepą bei daugiau nei metus laiko praleido *de facto* sulaikymo sąlygomis, kol 2023-08-04 atgavo judėjimo laisvę. Iki 2023-10-09 užsienietis išvyko iš apgyvendinimo vietos ir negrįžo. 2023-05-17 užsienietis buvo perduotas Lietuvai pagal Dublino III reglamentą, 2023-05-19 VRAT sprendimu jam buvo skirta alternatyvi sulaikymui priemonė apribojant judėjimo laisvę. Užsienietis apskundė minėtą sprendimą. LVAT nutartyje nurodyta, kad „Nors byloje nėra duomenų, jog Užsienietis keltų grėsmę valstybės saugumui ir viešajai tvarkai, tačiau pažymėtina, jog Užsienietis, Kauno apylinkės teismo Kauno rūmų 2022 m. rugpjūčio 4 d. sprendimu pritaikius jam alternatyvią sulaikymui priemonę – apgyvendinimą VSAT, netaikant judėjimo laisvės apribojimų, pasišalino iš apgyvendinimo vietos ir išvyko į (duomenys neskelbtini) pas artimus giminaičius. <...> Teisėjų kolegija, atsižvelgdama į paminėtas aplinkybes, sprendžia, jog <...> judėjimo laisvės apribojimai yra pagrįsti“.

2023 m. birželio 21 d. LVAT nutartis byloje Nr. A-1966-1047/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko 2021 m. liepą bei iki 2022-05-23 buvo *de facto* sulaikytas. 2023-06-06 užsienietis išėjo iš apgyvendinimo vietos ir nustatytu laiku negrįžo, o 2023-05-11 buvo perduotas Lietuvai iš Vokietijos remiantis Dublino III reglamentu. Grįžęs į Lietuvą užsienietis prieglobsčio nebesiprašė, jo atžvilgiu turėjo būti vykdomas anksčiau priimtas sprendimas dėl išsiuntimo į kilmės šalį. LVAT teisėjų kolegija, „*įvertinusi bylos faktines aplinkybes, Užsieniečiui taikytą jo judėjimo laisvę ribojančių priemonių trukmę, apeliacinio skundo argumentus ir kompetentingų institucijų veiksmus, Užsieniečio elgesį pasišalinant iš Centro 2022 m. birželio 2 d. ir jo grąžinimą pagal Dublino III Reglamentą 2023 m. gegužės 10 d. iš Vokietijos į Lietuvos Respubliką, daro išvadą, kad siekiant užkirsti kelią galimam pakartotiniam užsieniečio bandymui neteisėtai išvykti iš Lietuvos Respublikos bei siekiant sudaryti prielaidas 2021 m. rugsėjo 20 d. sprendimo dėl išsiuntimo įvykdymui, Užsieniečio judėjimo laisvės apribojimai atitinka teisės aktų reikalavimus, yra pagrįsti ir proporcingi nurodytiems tikslams“.* Informacija apie užsieniečio kilmės šalį viešai prieinamoje nuasmenintoje nutartyje neskelbiama. LVAT nutartyje nepateikta duomenų apie tai, ar Lietuva faktiškai vykdo ir turi galimybės vykdyti išsiuntimus į asmens kilmės šalį.

2023 m. birželio 21 d. LVAT nutartis byloje Nr. Nr. A-1969-662/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko teisėtai 2014 m. turėdamas vizą, vėliau skirtingais laikotarpiais gavo 8 leidimus laikinai gyventi. Pasibaigus leidimui gyventi užsienietis išvyko iš Lietuvos, o 2023-03-09 buvo perduotas Lietuvai iš Švedijos remiantis Dublino III reglamentu. 2023-03-10 jis pateikė prašymą savanoriškai grįžti į kilmės šalį, o 2023-03-16 pateikė prieglobsčio prašymą. 2023-03-17 VRAT sprendimu užsieniečiui buvo skirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas URC netaikant judėjimo laisvės ribojimų. 2023-04-07 užsienietis išėjo iš centro ir nustatytu laiku negrįžo, o 2023-05-08 buvo sulaikytas Kaune. 2023-05-10

VRAT tenkino URC teikimą ir nusprendė skirti užsieniečiui alternatyvią sulaikymui priemonę – apgyvendinimą taikant judėjimo laisvės ribojimus. Užsienietis apskundė VRAT sprendimą, tačiau LVAT nutartyje konstatavo, kad „Teisėjų kolegija, įvertindama tai, kad Užsienietis yra linkęs pažeisti teisės aktų reikalavimus, t. y., yra savavališkai išvykęs iš Lietuvos Respublikos ir grąžintas į ją pagal Dublino III Reglamentą, kartą pažeidęs apgyvendinimo Centre tvarką, yra rizika, kad jis gali pakartotinai neteisėtai išvykti iš Lietuvos Respublikos, todėl konstatuoja, kad pirmosios instancijos teismas pagrįstai sprendė, kad yra pagrindas taikyti griežtesnę alternatyvią sulaikymui priemonę“.

2023 m. liepos 19 d. LVAT nutartis byloje Nr. A-2114-575/2023. Užsienietis nereguliariu būdu į Lietuvą atvyko 2021 m. liepą. LVAT nutartyje nurodoma, kad iš URC PSOS psichologės 2023 m. kovo 30 d. tarnybinio pranešimo matyti, kad užsienietis laikomas pažeidžiamu, dėl jo sveikatos būklės rekomenduojama rami ir saugi aplinka, atitinkanti jo specialiuosius poreikius, medicininės pagalbos, gydymo tęstinumas, papildomas socialinių darbuotojų dėmesys, reguliarios individualios psichologo konsultacijos. Teisėjų kolegija pažymėjo, kad nėra jokių duomenų, jog judėjimo laisvės apribojimas turėtų neigiamą įtaką užsieniečio sveikatai. Pažymėtina, kad Austrijos (iš kurios Lietuvai buvo perduotas asmuo) institucijos Šengeno informacinėje sistemoje paskelbė perspėjimą uždrausti užsieniečiui atvykti į šalį, nes jis buvo nuteistas už pakartotinai įvykdytas nusikalstamas veikas: „vagystę, grasinimą ir turto prievartavimą, svetimų asmens tapatybės dokumentų panaudojimą bei negrynyjų mokėjimo priemonių klastojimą“. Teismas padarė išvadą, kad užsienietis gali kelti grėsmę viešajai tvarkai ir saugumui. LVAT nutartyje taip pat konstatuojama, kad, nors užsienietis ir yra pripažintas pažeidžiamu asmeniu, atsižvelgiant į jo „asmenybę“, alternatyvi sulaikymui priemonė apribojant judėjimo laisvę yra proporcinga. Teismas konstatavo, kad asmeniui skyrus alternatyvią sulaikymui priemonę be judėjimo laisvės ribojimo, kiltų reali rizika, kad nepavyktų įgyvendinti tikslo išsiaiškinti užsieniečio prieglobsčio prašymo motyvus ir priimti galutinį sprendimą jo prieglobsčio byloje. Akcentuotina, kad byloje nėra jokių duomenų apie tai, kad judėjimo laisvės apribojimas turėtų neigiamą įtaką užsieniečio sveikatai.

2023 m. spalio 19 d. LVAT nutartis byloje Nr. A-2436-822/2023. Duomenų apie asmens atvykimo į Lietuvą datą LVAT nutartyje nepateikta. Nurodoma, kad 2022-06-23 jam buvo paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas URC netaikant judėjimo laisvės ribojimų. 2023-07-04 asmuo išėjo iš apgyvendinimo vietos ir laiku nesugrįžo. 2023-07-24 asmuo buvo perduotas Lietuvai iš Vokietijos remiantis Dublino III reglamentu. 2023-07-27, o vėliau ir 2023-09-22 teismo sprendimu jam paskirta alternatyvi sulaikymui priemonė – apgyvendinimas URC, suteikiant teisę judėti tik centro teritorijoje. 2023-09-22 sprendimas buvo priimtas, konstatavus, kad „byloje nėra duomenų apie tai, jog Užsienietis nebendradarbiautų su kompetentingomis institucijomis, keltų grėsmę valstybės saugumui ar viešajai tvarkai, tačiau <...> Užsieniečiui paskyrus alternatyvią sulaikymui priemonę netaikant judėjimo laisvės apribojimų, Užsienietis, nepraėjus dešimčiai dienų, nesilaikydamas jam paskirtos alternatyvios sulaikymui priemonės, neteisėtai išvyko iš Lietuvos Respublikos ir daugiau nei metus gyveno kitose Europos Sąjungos valstybėse“. Spalio 19 d. nutartyje nagrinėjant apeliacinį skundą buvo pakartotos anksčiau nurodytos aplinkybės, tačiau padaryta kitokia išvada: „Nors nagrinėjamoje byloje nustatyta, jog Užsienietis pasišalino iš Lietuvos Respublikos ir buvo grąžintas pagal Dublino III reglamentą, teisėjų kolegijos vertinimu, Užsieniečio judėjimo laisvės apribojimų taikymas, nenustačius Užsieniečio nebendradarbiavimą grindžiančių aplinkybių, pripažintina nebūtina ir neproporcinga priemone įstatymu siekiamiems tikslams (prašymui suteikti prieglobstį išnagrinėti ir sprendimą priimti)“. Atsižvelgus į tai, prieglobsčio prašytojui nebebuvo taikomi judėjimo laisvės apribojimai.

2023 m. lapkričio 8 d. LVAT nutartis byloje Nr. A-2523-552/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko 2021 m. pabaigoje, jo prieglobsčio byloje buvo priimtas sprendimas nesuteikti prieglobsčio. 2022-05-05 jis pateikė prašymą grąžinti jį į kilmės šalį. LVAT nutartyje pažymėta, kad po savanoriško grįžimo į kilmės šalį (iš Lietuvos) asmuo pakartotinai atvyko į ES ir joje daugiau nei metus keliavo. Užsienietis neteisėtai nuvyko į ne vieną Europos valstybę: Vokietiją, Šveicariją, Nyderlandus, Liuksemburgą, Lichtenšteiną. Iš Austrijos perdavus jį Lietuvai, užsienietis pateikė paskesnę prieglobsčio prašymą. LVAT nutartyje nurodoma, kad užsieniečio tapatybė yra nustatyta, nėra duomenų, kad asmuo keltų grėsmę valstybės saugumui ir viešajai tvarkai. Visgi, teisėjų kolegija nurodo, kad jo ankstesnis elgesys nepaneigia rizikos, kad, suteikus asmeniui galimybę išeiti už apgyvendinimo centro ribų, jis bandys pabėgti, pasislėpti ar kitaip sutrukdyti atsakingoms institucijoms priimti sprendimus jo prieglobsčio byloje. Nutartyje taip pat pažymima, kad VSAT URC PSOS psichologė 2023-10-03 identifikavo asmenį kaip pažeidžiamą ir nurodė, kad jam turi būti užtikrinta rami, saugi apgyvendinimo aplinka. Teisėjų kolegija konstatavo, kad iš URC atstovės pateiktų paaiškinimų matyti, kad prieglobsčio prašytojui URC užtikrinama medicininė priežiūra ir pagal poreikį teikiama psichologinė pagalba, todėl yra pagrindas daryti išvadą, kad prieglobsčio prašytojui, kaip pažeidžiamam asmeniui, URC užtikrinamos būtinausios sąlygos. LVAT nutartyje nurodoma: „*Be to, užsieniečiui nėra taikoma griežčiausia priemonė – sulaikymas, todėl negalima tvirtinti, kad nustatant jam tam tikrus apribojimus būtų pernelyg ribojamos jo teisės ar neužtikrinami jo, kaip pažeidžiamo asmens, poreikiai*“. Atsižvelgiant į nurodytas aplinkybes, užsieniečio judėjimo laisvė buvo apribota.

2023 m. gruodžio 13 d. LVAT nutartis byloje Nr. A-2683-662/2023. Užsienietis į Lietuvą atvyko 2021 m., beveik metus laiko buvo *de facto* sulaikytas ir judėjimo laisvę atgavo tik 2023-06-29. Jis 2 kartus išvyko iš centro ilgesniam laikui negu leistina, po antro išvykimo buvo sulaikytas Lenkijoje ir perduotas Lietuvai, tačiau vėliau trečią kartą išvyko iš centro ir nebegrižo. 2023-11-13 jis buvo perduotas Lietuvai iš Vokietijos remiantis Dublino III reglamentu. LVAT konstatavo, kad „*Užsienietis net kelis kartus neteisėtai buvo išvykęs iš Lietuvos Respublikos. Be to, Užsienietis Lietuvos Respublikoje neturi ekonominių, socialinių ar kitų ryšių <...> yra pagrindas manyti, kad, netaikant apribojimų, Užsienietis gali bandyti pasislėpti siekdamas išvengti dėl jo teisinės padėties priimtų sprendimų vykdymo*“.

**Lietuvos
Raudonasis
Kryžius**

Konstitucijos pr. 7A, Vilnius, LT-09307

+370 659 71 598

info@redcross.lt

